

10de Aarg.

1879.

17de Bind.

For Hjemmet.

Et Tidsskrift

for

nyttig og underholdende Læsning.

Udgivet af K. Thronsen.

31te Januar — 2det Hefte.

Decorah, Iowa.

Paa Udgiverens Forlag.

Trykt i den Norske Synodes Bogtrykkeri.

„For Hjemmet“

et Tidsskrift for nyttig og underholdende Læsning,

begyndte med 1879 sin 10de Aargang.

Det indeholder et afvejlende og omhyggelig udvalgt Læsestof, bestaaende af historiske Skildringer, Efterretninger om Opfindelser og Opdagelser, Misstønsberetninger, Reisebeskrivelser, Skildringer af Lande og Folk, Dyre- og Planteliv samt

Fortællinger, Digte, Gaader og Blandinger.

Det udkommer med to Aft i Omflag to Gange om Maanedens (15de og 30te) og koster \$2.00 (til Norge og Danmark \$2.50) om Aaret i Forstud. Dermed er ogsaa Portoen betalt. Klubber paa 6 betalte Exemplarer faa det 7de frit. Penge sendes helst i Money Orders, Drafts (helst paa Chicago) eller Registered Letters, da Posterne ikke overalt ere sikre. Nye Subskribenter behage at melde sig snarest muligt.

Adresse: **K. Thronsjen**, Dramer 14, Decorah, Iowa.

Vil man benytte anden Mand's Hjælp til at indsende Penge, da se til, at Vedkommende er paa lidelig.

Ældre Bind af „For Hjemmet“.

11te Bind (1876 I.) er udsolgt.

12te Bind (1876, II.) indeholdende de interessante Fortællinger „Pleedatteren“ og „De to Blinde“, samt meget andet interessant Læsestof tilsendes portofrit for 60 Cents.

13de Bind (1877, I) indeholdende de fortrinlige Fortællinger „Alpefjoven“, „Mod Himlen“ (Forfatterindens Ungdomshistorie), „Dnkelen fra Amerika“, „En Gut fra Londons Gader“, saavelsom flere mindre Fortællinger; den interessante historiske Skildring „Karl den Tolvte i Norge“; henimod 30 andre større og mindre Artikler, adskillige Digte, 15 Gaader og 116 Blandinger tilsendes portofrit for 80 Cents.

14de Bind (1878, II) indeholdende sidste Afdeling af Fortællingen „Mod Himlen“ (Forfatterindens Husliv). Fortællingerne „Olsebjæren“, „Alene“, „En Fuleaften paa Gaaraas“ samt meget andet fortrinligt Læsestof tilsendes portofrit for 80 Cents, begge disse Bind for \$1.50.

15de Bind (1878, I) indeholdende 1ste Halvdel af den interessante Skildring „Philip Ashton eller den nye Robinson“, „Martyren i St. Andrews“, „Jacob Flint's Reise“, „Arkimedes“, m. m. M., sendes portofrit for \$1.00

16de Bind (1878, II.) indeholdende sidste Halvdel af Fortællingen „Philip Ashton“, „Elisabeth“, en dansk Fortælling, „Stanleys Reise paa Kongofloden“, „Stovkjernen“ (Missionær Fjellstedts Ungdomshistorie) og meget andet interessant Læsestof, sendes portofrit for \$1.00; begge disse Bind for \$2.00; alle 5 Bind (12—16) portofrit for \$3.50.

Hvert Bind bestaar af 12 Hefter og udgjor 384 store Ottavsider, Titelblad og Indholdsregister indbefattet.

Adresse: **K. Thronsjen**,

Dr. 14, Decorah, Iowa.

For Hjemmet.

Et Tidsskrift for nyttig og underholdende Læsning.

10de Aarg.

31te Januar 1879.

2det Hefte.

Kardoo eller Nattens Stjerne.

En Hindupiges Liv, fortalt af hende selv.

Femte Kapitel.

Et Par Dage efter den i forrige Nummer omtalte Fæst bebrejdede min Moder Chundroo for, at han ei havde deltaget i Gudindens Tilbedelse. Hun forstyrede ham, at store Ulykker ventede ham og hele hans Familie for denne hans Ringeagt for Gudinden. „Jeg frygter“, sagde hun „at hendes Havn skal falde tung over vort ganske Hus.“ Men min Onkel svarede hende: „Søster, det er mig umuligt at tro, at en stor og hellig Guddom skulde ville kun et eneste Øieblik bo i et saadant affyreligt Billede som det, der gjøres for Kali, eller ønske, at vi forestillede os hende saa grim og blodtørstig. Hvad vilde du tænke om en Kvinde, som efter at have dræbt sine Fiender og afftaaret deres Hoveder, hængte dem blødende og spørgselagtigt omkring sin Hals? Skulde du ei med Afsky vende dig bort fra en saadan Kvinde? Og maa ikke Guderne ialfald være bedre end vi Mennesker? Nei, jeg foragter, jeg værmmes ved vor Religion; det er blot de Kristnes Lære, som taler om en ren og hellig Gud!“

Da min Moder brast i Graad over denne Tale og foreholdt sin Broder,

hvilken svar Brode mod sine Fædres Religion han gjorde sig skyldig i ved at blive en Kristen, sagde han: „Søster, jeg har ikke sagt, at jeg er en Kristen; men i Sandhed, jeg ønsker, at jeg var født i et kristent Land, saa jeg ikke havde behovet at foragte og forkaste mine Fædres Religion for at blive en Kristen.“

„Hvad hører jeg vel! Min Søn, min elskede Søn, mit Hjertes Klenodie, min Perle, mit Livs Stjerne, min Skat!“ udraabte min Bedstemoder, som ubemærket var kommen ind i Værelset og havde hørt hans sidste Ord, — „o, hvad er det, jeg maa høre! O, du min gyldne Maane, min Sølvstjerne og mit dyrebare Perlebaand, hvorledes kan du tænke paa noget saa forstræffeligt som det, at blive en Kristen, at ligne disse urene, elendige Kristne!“ — „Moder“, svarede Chundroo, „jeg er ingen Kristen, men jeg har læst meget om de Kristnes Religion; den lærer om en god og hellig Gud, — en Njerlighedens, ikke en Havnens Gud, saadan som det strækelige Billede, vi have af vor Gud. Denne store Gud er vor Fader, der vil, at vi skulle blive rene og hellige som han. Han har en eneste elsket Søn,

Jesús Kristus, og ham sendte han til Verden for at lide den Straf, som vi med vore Synder have fortjent. Og, Moder, dersom vi tro paa ham og paa det, som han har gjort for os, skulle vi, naar vi dø, faa komme til ham og i Ewigheid leve med ham i Himmelen.“

„D, at det er min Søn, som taler saa!“ udbrod Bedstemoder. „D, at du kan tænke paa at forlade os! Hvem var det, som elskede dig og værneede om dig i din spæde Barndom? Og nu vil du, mit Hjertes Stat, skammelig overgive mig — dersom du gjør det, maa jeg dø — jeg vil tomme Giftbægeret lige til sidste Draabe, o, at denne Ulykke skulde ramme mig.“ — Taarer af Sjæleangest og Fortvivlelse strømmede ned over hendes Kinder; hun vred sine Hænder og jamrede høit. Men pludselig reiste hun sig op, og med fast Stemme og lynende Blikke sagde hun: „Jeg skal forbande dig! Ja, min Søn, min uigjenkallelige Forbandelse, — en Moders Forbandelse skal komme over dig, dersom jeg endnu en Gang hører saadanne Ord af dig, som de, du nu har udtalt.“ — „Nei, nei, Moder, ikke saa! Forband ei din Søn,“ raabte Chundroo og kastede sig for hendes Fødder; „giv mig din Velsignelse! D, min Moder, velsign mig! Det er alene min inderlige Kjærlighed til dig og Frygten for at paadrage mig din Forbandelse, som hidtil har afholdt mig fra at blive Kristen. Hvorledes skulde jeg kunne forlade alle dem, som jeg elsker? Hvorledes skulde jeg kunne bære din Forbandelse? O Gud, o Gud, hvad skal jeg gjøre? Velsign mig, min dyrebare, elskede Moder!“ — En Moders Forbandelse ansees for at være den allerforfærdeligste Ulykke, som kan ramme en Mand, og Frygten for den afholder Mange, som i sit Hjerter anerkjende Kristen-

dommen, fra at bekjende sig til den. Den gamle Kvinde slog sine Arme om Sønnens Hals, og under de ommefteste Kjærtegn og Kys overhøbede hun ham med de inderligste Kjælelvne, hvorpaa de østerlandiske Sprog ere saa rige. „Mit Livs Juvel, jeg kan ei leve uden dig. Din Kjærlighed er for mig det samme, som Solen er for Blomsten, som Maanens Lys i den mørke Nat for den ensomme Vandrer! Gaa nu; jeg vil bede til Guderne for dig, at deres Brede ikke maa komme over dig.“

Chundroo forlod Verandaen med en hjerteskjærende Angest og forvirrede Blikke. Moder og Bedstemoder faldt strax ned paa Knæ for et Skilberi af Kali, som hang paa Væggen i min Moders Værelse, og under Raab og Taarer bønfaald de Gudinden om, at hun ei maatte hene sig paa den vildfarende Søn eller paa vort Hus, og gave Bøfter om store Dyringer og rige Gaver for at stille hendes Brede. Med dette fortsatte de to stakkels Kvinder i flere Dage, indtil min gamle Bedstemoder havde udfastet den Plan at sende Chundroo til Benares, en af vore allerhelligste Stæder. Paa denne Maade skulde han ialfald for nogen Tid unddrages de Kristnes Indflydelse og forhaabentlig vende tilbage til Fædrenes Tro. „Dg skulde Døden der overraske ham, hvilket Kali forbyde“, htrede den Gamle, saa skal det Indryk, som han har faaet af de Kristne, ingen Hindring være for ham til at komme i Himlen.“ — Benares ansees nemlig for saa helligt, at Enhver, som dør derinde, han maa have været saa ugudeligt og slet, som han har villet, maa komme til Himlen.

Udsjelig og frygtfuld spurgte jeg min Bedstemoder, da jeg hørte denne Beslutning: „Verafsch da, Bedstemoder,

skal hun følge med Onkel Chundroo, eller skal hun sendes bort til noget andet Sted?" — „Nei, mit Barn“, lod Svaret, „du skal faa beholde din lille Legekammerat; Berasch forbliver imidlertid her hos os.“

Men jeg maa nu fortælle, hvem Berasch var, og kommer derved med det samme til at berette om en Skik blandt mine Landsmænd, som I ville finde høist underlig. — Naar en liden Pige har fyldt sit tiende Aar, begynder hendes Fader at se sig om efter en passende Egtefælle for hende, og naar han har fundet en saadan — sædvanlig en Ungling paa 18 a 20 Aar —, sender han Bud til den unge Mand's Fader med Egtefæststilbud. Dersom denne synes om Familien og Forholdene forøvrigt, bestemmes et Møde mellem Fædrene paa begge Sider, og dersom de komme overens om de gjensidige Gaver og Giendele, som det unge Egtepar skal erholde, afgjøre de Sagen, uden at de to rette Vedkommende have seet hinanden eller er spurgt eller underrettet med et eneste Ord desangaaende. Efter at faa de fastfattede Betingelser ere opfyldte, foregaar Vielsen i Regelen inden to Uger efter. Stundom er ogsaa Brudgommen en gammel Enke-mand, som kan have været gift to eller tre Gange før. En Enke i Indien gifter sig aldrig igjen, men en Enke-mand derimod gifter sig ofte, hvor gammel han end maa være, med et ti- eller tolvaaarigt Barn. Den lille Brud forbliver da i Føtalædrehjemmet en Uge, i hvilken uafsladelige Festligheder gaa for sig. Derefter føres hun til sin Svigermoder paa et Besøg, der i Regelen varer nogle Uger. Først tre eller fire Aar efter sit Giftermaal flytter hun til sine Svigerforældre; men fra hendes Bryllupsdag er Svigermoderens

Myndighed over hende lige saa stor som hendes egen Moders. Hun bestemmer, hvor ofte hun skal besøge hende, og hvor længe Besøget skal vare. Disse Besøg ere i høi Grad plagssomme for det stakkels Barn. Hun faar ikke sidde i Svigermoderens Nærhed, ikke tale anderledes end hvøistende, og maa bære et tæt Slør for sit Ansigt. Sjelden er hun ved disse Besøg sammen med sin Egtefælle, og hun føler sig derfor ensom og forladt. Fra den ubegrændsede Frihed hos sin Moder og i hendes Værelse kommer hun nu midt ind i en Skare af ubekjendte ældre Kvinder. Hun maa hjælpe sin Svigermoder med Madlavningen og Husvæsenet, og faar da høre meget af Bebrejdelser og Skjænd, for at hun ikke gjør det rigtigt.

Berasch var for et Par Maaneder siden bleven gift med min Onkel Chundroo, og var nu i vort Hjem paa et længere Besøg. Hun var en elskelig, vakker, god og mild liden Pige. Vi vare bestandig sammen, — men naar hendes Mand kom, sprang hun altid og gjemte sig hos min Bedstemoder. Hun havde endnu ikke rigtig seet ham engang og aldrig talt med ham, uagtet de nu havde været gifte i nogle Maaneder.

Som ovenfor omtalt havde min Bedstemoder besluttet, at Berasch skulde være igjen hos os, medens Chundroo reiste til Benares. Chundroo var glad ved Afskeden; efterat han havde bedet min Moder at være god og venlig mod Berasch, omfavnede han mig ømt og sagde: „Gud velsigne min lille Kardoo“, og saa var han borte. Jeg anede ikke da, at dette var sidste Gang, jeg saa ham.

Sjette Kapitel.

Omkring en Maaned efter min Onkels Bortreise, giftede en af mine smaa

Søffendebørn, der var i mine Forældres Hus, fig. Da jeg antager, at det vil interessere mine Læsere at høre om, hvorledes det gaar til ved et saadant hinduisk Bryllup, skal jeg benytte Anledningen og nogenlunde nøiagtigt beskrive dette Bryllup.

Saa snart Egtteskabskontrakten var sluttet og Bryllupsdagen fastsat, begyndte en Mængde Forberedelser i Huset. Store Møsser af Sjøtøi, Rager og anden Mad tillavedes. Imidlertid var den stakkels Brud, *Mohenje*, i uafbrudt Uro og Engstelse. Hendes Fæder forærede hende Juveler for mange hundrede Speciedaler, der skulde udgjøre hendes Medgift; men naar Bruden er flyttet til sin Egtfællers Hus, faar hun aldrig Tilladelse til at bære dem uden med sin Svigermoders Samtykke, der tager dem i Besiddelse som sin Eiendom. I de to Uger, som var igjen til Brylluppet, badedes den lille Brud et Par Gange dagligen i vellugtende Vand; hendes Hænder og Fødder maledes hver Dag med et Slags Farve, og i de fire sidste Dage maatte hun uafbrudt med et lidet Instrument sværte Dienbrynene og Dienhaarene. Grunden til disse Skikke, ligesom til flere andre, fik jeg aldrig vide; det eneste Svar, man gav mig paa mine Spørgsmaal, var dette: „Vi pleie at gjøre saaledes.“ Jeg haaber, at mine Læsere alligevel ikke blive trætte af Beskrivelsen over de mange Skikke og Ceremonier, som mine Landsmænd bruge. Jeg fortæller derom, for at I maatte erkjende, hvor inderlig meget I har at takke Gud for, at I ere fødte i et kristent Land.

Senimod Aftenen paa Bryllupsdagen badedes *Mohenje* for sidste Gang i Rosenvand, og hendes Hænder og Fødder overstrøges paany af ovenfor omtalte Farvestof. Derefter isørtes hun

en Dragt af rød Silke, broderet med Guld og smykket med rige Guldfryndser. Paa Hovedet sattes en prægtig Krone af Guld, rigt forarbejdet og besat med Juveler. Fra denne hængte ned over Panden et Diadem af smaa kostbare Perler. Hendes Øren bleve gennemstukne paa sex forskjellige Steder og smykkede med kostbare Ørenringe, nogle saa lange, at de hængte lige ned paa Halsen, andre vare kortere, men da saameget større, indtil tre Tommer i Diameter. Tæt omkring Halsen var fæstet et Halsbaand af Perler, og nedenfor dette hængte tolv Guldfjæder, det ene længere end det andet og af forskjelligt Arbejde. Begge Armene vare formelig bedækkede med Armringe og Armbaand. Omkring Hosterne var en tung Guldfjæde snoet fire Gange omkring og fæstet med en gylden Spænde, der var besat med kostbare Stene. Om hvert Ben havde hun tolv massive Solbringe, af hvilke nogle sad tæt ind til Benet, andre vare videre og faldt ned over Foden. Disse vare besatte med en Række af smaa Sølvhjelder, der gav forskjellig Lyd, naar hun bevægede sig. Haand den stakkels *Mohenje* været nødt til at gaa eller bevæge sig meget, var naturligvis Byrden af alle disse Juveler bleven hende for tung og besværlig.

Bort arme Folk har aldrig hørt hine skønne Ord af Apostelen Peter: „Ederes Prydelse skal ikke være den udvortes—, men Hjertets skjulte Menneſte i en sagsmodig og stille Mands uforfrænkkelige Væsen, hvilket er meget kosteligt for Gud“ (1 Petr. 3, 3). De vide intet om Hellighedens og Renhedens Skjønhed, intet om Guds Fred og Glæde deri.

Saa snart *Mohenje* var færdig, sprang jeg hen paa Verandaen for bag Skærmen at iagttage saa meget, jeg kunde, af Bryllupsceremonierne. Inde i Tem-

plet sad min Onkel, Brudens Fader, samt Brudgommens Fader og to Præster. Disse tvende Præster vare ivrigt beskæftigede med at læse op Noget for de to Fædre. I Gaarden var en Mængde Musikanter, foruden en hel Del Tilskuere; midt paa Pladsen laa et stort, vakkert Teppe udbredt.

Snart hørtes udenfor Huset høilhythde Raab: „Brudgommen kommer! Brudgommen kommer!“ hvilke Raab gjensløb blandt den udenfor Murene forsamlede Mængde. I samme Dieblit sprang syv smaa Piger, der alle maa være under sex Aar, med brændende Fakler over Gaardspladsen og ud paa Gaden for at modtage Brudgommen. Nogle Minuter efter kom de tilbage, fulgte af Brudgommen og en stor Mennekesmasse, der fyldte Gangen og Porten og gjorde det umuligt at komme ud eller ind for Noget. Brudgommen var iført en rød Klædning, lig den, som Bruden bar. Paa Hovedet havde han en hoi Hue af hvid Silke med en Sølvduft i Toppen. Han førtes frem til Teppeet midt i Gaarden og satte sig derpaa. Derefter kom Præsterne, satte sig ved Siden af ham og begyndte at opramse det samme, som de nylig havde læst for Brudgommens og Brudens Fædre. Medens dette foretoges, gik nogle af Husets Tjenere omkring og bestænkte alle Gæsterne med Rosenvand; derefter kom Familiens unge Gutter og overraktede enhver af Gæsterne først en liden vakkert Blomsterbuket og siden en Krans af hvide smaa Blomster, som enhver tog og satte om sin Hals. Derpaa sendtes omkring en Veste af Sølv, fyldt med de mest udvalgte vellugtende Sager, i hvilke enhver dhyppede sine Fingerspidser. Det forstaaes af sig selv, at der var kun mandlige Gæster tilstede ved denne Leilighed.

Nu mærkedes en Bevægelse blandt Høben, og min Moder, der stod i Nærheden af mig, gav mig Tegn til at komme nærmere. Vi gik hen til den Veranda, som omsluttede Kvindernes Gaardsrum. Midt i dette stod en liden Pande med glødende Kul, til hvilken Brudgommen traadte hen og omringedes snart af en stor Del af Husets Kvinder, alle med tætt tilfløede Ansigter. Ogsaa de fleste af Børnene i Huset vare tilstede og forarsagede ikke liden Forstyrrelse. Brudgommen stod ubevægelig som en Billedstøtte; lige overfor ham stod Husets tidligere omtalte Barberer, blæsende med korte Pauser i en Trompet. Barbereren og den hos Kvinderne tilsvarende Person ere Ceremonimestere, som de, der have en væsentlig Andel i, at Egtefæbet er kommet istand, idet de benyttes som Mellemled for begge Parter. Efterat der var musiceret en Stund paa ovennævnte Maade, nærmede fem Kvinder sig Brudgommen, alle med tætte Slør for sine Ansigter. I Spidsen for disse gik Brudens Moder, klædt i Silke og bærende paa Hovedet i en liden Staal glødende Kul og i Haanden en Kande med Vand. Med stor Høitidelighed gik de syv Gange omkring Brudgommen, hvorunder Brudens Moder udgjød Vand i en Ring omkring ham; da hun den syvende Gang var lige bag ham, kastede hun Staaalen med de glødende Kul over hans Hoved, saaledes at de kom til at falde ned lige for hans Fødder. Derpaa stillede hun sig foran ham, rørte ved hans Pande, Vine og Læber, først en Gang med sine sammenfoldede Hænder og siden med forskellige Gjenstande, saasom Olje og andet. Da hun var færdig hermed, drog hun sig tilside, og nu kom Bruden for første Gang tilsynes. Hun blev af Barbereren og nogle

andre Mænd baaret paa et Bræt, bemalet med alleslags Figurer. Sex Gange bares hun rundt omkring Brudgommen indenfor den ved Vandet betegnede Ring, hvorefter hun lagdes ned paa Marken foran hans Fødder; under alt dette maatte hun ikke bevæge en Muskel. Baade Hovedet og Ansigtet vare utilslørede, men Hovedet maatte høies saa langt ned mod Brystet, at man ei kunde se hendes Ansigt. Efter at hun havde ligget en Stund paa Marken, løftedes hun op i Hvide med Brudgommens Ansigt, medens et stort hvidt Klæde holdtes over dem af hendes Moder, og de andre Kvinder løftede brændende Fakler, hvis Skin de Iode faldt paa Brudeparrets Ansigter, som nu for første Gang skulde se hinanden. Under dette høretes Tronpestød, og imellem høretes ogsaa høilyste Raab fra Barbereren, hvormed han udtalte Forbandelser over Enhver, der vovede at tale noget Ondt om det unge Par.

Derpaa toges Klædet bort, og Brudgommen forbandt i en underjordisk Gang, der førte op til Tempelet, hvorhen ogsaa Bruden bares efter ham. Her stillede de imod hinanden, indenfor en med mytiske Figurer og Tegn opdraget Cirkel, i hvis Midte stod en stor kinesisk Vase med Blomster. Over denne Vase lagde nu Brudgommen sin Haand og ovenpaa den lagde Bruden sin, hvorpaa de bleve bundne sammen med Blomster. Efter at de havde foretaget adskillige Ceremonier med at bestænke sig med Vand fra Ganges, løftedes Bruden atter op og sættes ned først ved Brudgommens høire, derpaa ved hans venstre Side; her blev hun siddende, medens en Flig af hendes Klæder blev bundet til hans, hvormed betegnede, at nu vare de som rette Ægtefolk bundne til hinanden. Atter løftedes

hun op og sættes foran sin Mand med Ryggen vendt imod ham, og han lagde sine Hænder om hendes Lid. Derpaa overrakte man hende et Fad med Korn og Frugt, og ved hendes Fødder sættes en brændende Halmbundet, hvori hun kastede Kornet. Derefter flyttedes hun endnu en Gang til Mandens høire Side, og Høitideligheden sluttede med, at Manden strøede noget rødt Pulver i hendes Haar og drag Sløret ned over hendes Ansigt, hvorpaa begge forsvandt gennem den underjordiske Gang.

Resten af Natten optoges af Festligheder og Opførelse af forskjellige Slags Dands.

Maatte jeg nu ikke have trættet mine Læsere med denne lange Beskrivelse af mit Søstendebarns Bryllup!

Syvende Kapitel.

Efter Mogenses Giftermaal gik nogle Maaneder Alt i vort Hus sin sædvanlige Gang. Men en Dag, som jeg sidder paa min Moders Sang og hører paa en af hendes forunderlige, vilde Gudsdesagn, naar et gjennemtrængende Skrig fra min Bestemoders Børelse vore Dren. Et Dieblit senere staar hun foran os med nedrevet og udslaget Haar og raaber uophørlig under de mest fortvivlede Gebærder: „Min Søn, min Søn!“ derpaa kastede hun sig i Gulvet og krøb i Støvet. En lang Stund hengik, inden det lykkes Nogen af os at faa vide Aarsagen til hendes Fortvivlelse; hun kunde ikke afgive nogen ordentlig sammenhængende Beretning derom. Hendes øvrige Sønnesøner stode alle omkring hende, ventende under dyb Angest og Uro paa at faa høre, hvilken der var af den Gamles Søner, der var bleven rammet af en saadan Ulykke. Hvor slem og haard en Mand end kan være, saa er det alligevel den største

Ulykke for en hinduist Kvinde at blive Enke, — hendes Kaar ere i Indien frygtelige.

Under mange Afbrudelser og Sammersfrig, hvori ogsaa alle de tilstedeværende Kvinder istemte, sit vi endelig vide, hvad der var hændt. Det havde lykkeligt min Onkel Chundroo at faa udført det Grinde, han af sin Fader var sendt i til Benares. Han var lykkelig herover, da han en Aften forlod Bhen for at vende tilbage til sit Hjem, bringende med sig en stor Sum Penge. Men han kom aldrig hjem. Den følgende Morgen fandt man hans livløse Legeme ved Veikanten, koalt og plyndret. Stedet, hvor han var blev myrdet, havde længe været berøgtet som et Tilhold for „Thugs“. (Derom mere siden). Veien der gik over en sumpig Egn, bevoxet med Smaaskov og lave Buske. Chundroo var ofte bleven advaret for at gaa denne Vej alene, efterat det var bleven mørkt, men han var en modig ung Mand og ansaa mange af de Fortællinger, han hørte om den farlige Vej, for Opdigtelser, og maatte nu bøde med Livet for sin Dristighed. Dette var en dyb Sørgepost for os, og min Bedstemoders Sorg var i Sandhed hjertefærende at være Vidne til.

Men her maa jeg gjøre en liden Afbrudelse og fortælle mine Læsere lidt om de ovennævnte „Thugs“. Disse „Thugs“ tilhører en hinduist Sekt, som udelukkende dyrker den grusomme Gudinde Kali. Kali er, som vi ville erindre, Høvnens Gudinde; hun hader den ganske Menneskeslægt og pønser paa og fryder sig over Menneskenes Død, Ulykker og Fordærvelse. Derfor ofres ogsaa stadigt til hende for dermed at afvende den Bredde, som nogen muligens kunde have paadraget sig hos hende. Mest Behag finder hun i Menneskeoffer,

hvorfor „Thugs“, som ere hendes Præster, bestandig ere ihjælsatte med at opsoge nye Ofre for hende. De danne et Slags hemmeligt Samfund eller Broderskab, som indbyrdes kjende hverandre, men ere ukjendte for alle Udenforstaaende. En kan være „Thug“ uden at engang hans bedste og nærmeste Ven ved det. Er en Hindu saa usorglig at lade falde et Ord, som kunde anses for krænkende eller anstødeligt for Guderne, bliver han af „Thugs“ strax udseet til et Offer; ethvert af hans Skridt bevogtes og beregnes, indtil der tilbyder sig en Anledning til at udføre Mordplanen. Den lange Klædning, som alle Indfødtte bruge, kan i et Dieblit aftages og kastes om Ofrets Hals, og dette sker med en saadan Hurtighed og Behændighed, at ikke en Lyd kommer over Ofrets Læber, og først naar den Ulykkeliges Lig findes, bliver den skjændige Handling opdaget. Man kan gjenkjende alle disse Mord, som „Thugs“ begaa, af den Stilling, hvori den myrdede altid findes, og fordi det er begaaet af en „hellig“ Sekt, tør Forbruddelsen aldrig straffes af Frygt for Kalis Høvn. Rige Personer eller saadanne, om hvem man ved, at de bære paa sig en større Pængesum, blive ofte myrdede, fordi Alt, hvad den Myrdede fører med sig, med lodlig Ret tilfalder Kalis Præster, det vil sige „Thugs“. En af disse „Thugs“'s fornemste Opholdsteder er Benares, hvor netop min Onkel havde været en Tid.

Den nærmeste Tid, som fulgte efter den sorgelige Underretning om Chundroo, græd, bad og fastede hele den kvindelige Del af vor Familie. Bønnen og hellige Løfter hørtes uafsladelig at opstige til Kali. Til Huspræsten sendtes en Gød, Ris og Frugt, som han skulde ofre i Gudindens Tempel.

Nu begyndte en tung Tidseftid for min Onkels unge Enke, den stakkels Berafch. Min Bedstemoder sagde hende, at hun aldrig mere fik vende tilbage til Forældrehjemmet, men at hun skulde henleve sin Enkestand hos hende. Og denne Stand er, som ovenfor sagt, en sorgelig Stand. Enhver Pige eller gift Kvinde bærer bestandig idetmindste et Guldhalsbaand, samt et Armbaand paa hver Arm; men en Enke tillades ikke at bære den mindste Prydelse. Hendes Juveler fratages hende; hun maa bære en Klædning af meget grovt Stof. Hun faar aldrig mere sove i en Seng, men maa ligge paa en Matte udbredt paa det bare Gulv. I sine Svigerforældres Nærverelse tør hun aldrig sætte sig ned, uden at de befale hende det. De tunge og besværligste Sytler i Huset maa hun forrette. Hun faar ikke Lov til at spise sammen med de Dvorige af Familien; først naar de ere færdige, faar hun de tilovers blevne Smuler. Børst af Alt er dog den hyppige Fasten, som hun maa underkaste sig; foruden de mange tilfældige Fastedage maa hun nemlig hver Uge faste strengt to hele Dage; ikke engang en Draabe Vand maa paa disse Dage komme over hen-

des Læber, gjaldt det endog Livet, og de Tidelser, som Tørsten foraarjager i Indiens brændende Solhede, ere forførdelige. — Om en Hindu ved sin Død efterlader sig en noksaa stor Formue, faar hans Enke dog kun en faare ringe Del deraf; hans ældste mandlige Slægtning tager den i Besiddelse, og han bestemmer nu en ganske liden aarlig Understøttelse for den stakkels Enke.

Min elstelige hjære Berafch var en spæd liden Pige af et mildt og sølsomt Gemyt. Uden mindste Knur og Klage underkastede hun sig Alt, hvad min Bedstemoder befalede. Men den haarde, staaansjellose Behandling var formeget for hendes sintsnyggede, endnu ikke udvilede Legeme; hun bukkede snart under for den, og et Par Maaneder efter hendes Mand's Død var det ogsaa forbi med hendes jordiske Liv. De sidste Uger, hun levede, var hun saa svag, at hun ei formaaede at holde sig oppe, men laa paa en Matte. I hele denne Tid kom ingen Andre til for at pleie og troste hende end min Moder og jeg; hun var jo en Enke, og en saadan maatte man ei vise nogen Deltagelse eller Hjælp.

(Fortsættes).

Teltliv i Siberien.

(Af George Kennan. — „Fra alle Lande“).

(Fortsættelse).

Nord for Malakva aabner sig Genul's lange, smale Dal, den skønneste og frugtbareste paa hele Halvøen, „Kamschatkas Have“. Den er omtrent 7 Mil lang og $\frac{3}{4}$ Mil bred, indelukket paa begge Sider af høie, snedækkede Bjerge. En liden Strøm snor sig

gjennem Dalen, kantet med høit Græs og Grupper af Pil, Or og Birk. Løvet havde begyndt at antage sine straalende Efteraarsfarver, og de brede Striber af Rødt, Gult og Grønt, der strakte sig langs hen ad Bjergenes Sider, angav paa en slaaende Maade

de forskjellige Bælter eller Zoner for Vegetationen nede fra Dalens Bund og op til de høiere Toppes skinnende Sne.

„Da vi ved Middagstid nærmede os Midten af Dalen, antog Landskabet saa storartede Former og pragtfulde Farver, at vi Alle brød ud i Begejstring. Paa en Strækning af fire Mil til begge Sider aabnede den solbeskinne Dal sig, gjennemstrømmet af Genulfloden, der snoede sig som et Sølvbaand gennem Enge og Lunde. Utilgængelige Bjerge, hvis Toppe og Tinder i malerisk Skjønhed, i Afveiling og fantastisk Former overgik Alt, hvad Fantasien kunde tænke sig, syntes fuldstændigt at afspærre den fra den øvrige Verden. Halvveis nede paa Skraaningen strakte sig et horisontalt Bælte af mørkegrønne Furutræer, i smuk Modsetning til den hvide Sne ovenfor og Aftetærnes straalende Kar-moisin længere nede. Højt og her, hvor Fjeldet var kløvet ved en eller anden Naturrevolution, aabnede sig dybe, snevære Klofter og Revner, til hvilke Sollyset knapt kunde finde Vej, og Blikket tabte sig derinde i en mild, rødlig Dæmring; man tænke sig her til en varm, duftende Atmosfære og en dyb, mørkeblaa Himmel med en enkelt Sky, saa ætherisk, at den ikke engang kastede nogen Skygge, og man vil maasse kunne gjøre sig en svag Forestilling om dette glimrende Landskab.

„Genimod Aften naaede vi Byen Genul. Vi kom forbi en Mark, hvor Mænd og Kvinder vare beskæftigede med at slaa Hø, og naaede en Flod, der skilte os fra vor Reises Maal. Ved at lægge os paa Knæ i Sadlen kom vi over uden at blive vaade, men mødte strax efter paany Floden, som

paa dette Sted slyngede sig i saa mange Bugter, at vi maatte passere den fem Gange for at naa Byen. Vi opflog vort Kvarter i Starostens Hus og udbredte vore Bjørneskind i et lavt lidet Kammer, betrukket med gamle Numere af London Illustrated News, som Eieren betragtede med en ikke ringe Stolthed.“ —

En Uge havde de reist paa denne Maade, da de naaede Hovedløbet af Kamtschatka-Floden, som skulde føre dem 50 Mil videre mod Nord. Paa det bestemte Sted laa Fartøiet rede til at modtage dem. Det bestod af tre store Kanoer, der vare anbragte Side om Side i en Afstand fra hverandre af tre Fod og surrede fast med Sæl-hundeskindsbremme til stærke Tverstænger; ovenpaa disse var der lagt et Gulv, ti til tolv Fod i Kvadrat, saaledes at der blev Plads nok i For- og Bagstavnen af hver Kano for Folkene til at ro og styre det klodsede Fartøi. Paa Platformen, som var bedækket med et tykt Lag friskt Græs, blev det lille Telt reist og ved Hjælp af Bjørneskind, Lepper og Ruder forvandlet til en hyggelig liden Kahyt; Rifler og Revolvere bleve hængte op paa Telt-pælene, Sadlerne stuvede afveien for at gjenumes til senerehen, og Enhver gjorde sig det saa mageligt, som Omstændighederne tillod. En anden lignende Flaade tog Bagagen ombord. Fortøiningen blev gjort løs, og Farten tog sin Begyndelse.

Seiladsen paa den øvre Del af Floden er vanskelig paa Grund af Strømmens Hurtighed og de mange sunfne Træstammer; saasnart det blev mørkt, søgte derfor ogsaa Baadfolkene ind til Land for at vente, til Maanen kom op, og det var endnu tidligt paa Mor-

genen, da de nærmede sig Milkova, den største By paa Halvøen. —

„Bort Signalfud, da vi passerede den sidste Pjunt, havde ført hele Befolkningen ned til Strandbredden, og en fuldstændig Hylдинг blev os her til Del. „Stadens Fædre“, tyve i Tallet, havde opstillet sig ved Landingsstedet, og da de saa os, begyndte de at holde Taler, bukke og raabe „Zdrastucho“. Derpaa fulgte en Salut fra en halv Snes rustne Musketter, og endelig vadede en Del af de Indfødte ud for at bringe os tørre iland.

„Landsbhyen ligger et Stykke Vei fra Flodbredden, og nogle sørgelige Dgventede for at føre os derop. Ride-toiet bestod af en Træfadel af kantet Konstruktion, Stigboiler af sammenbundne Sælfkindsremme og Toiler af Hvalrosskind, der vare bundne omkring Dyrrets Snude. Begeistringen var stor, da vi skulde stige til Hest. Jeg for min Del blev løftet op i Sadlen af en halv Snes tjenstfærdige Hænder; en Mand greb Hestens ved Toilen for at føre den, og med en Eskorte af tre Mand med bare Hoveder paa hver Side af mig blev jeg ført bort i Triumf; bagefter kom mine tre Rejsefæller i lignende Optog, og efter dem en Skare barhovede Mænd og Gutter med høitidelige Miner, som ved Hjælp af spidse Kjæppe forsøgte at anspore de alt andet end vælige Gangere. Da vi nærmede os Byen, blev Bevægelsen endnu større; vore indfødte Ledsgagere løb frem og tilbage og udstedte Ordre, medens tre hundrede Hunde viste sin Deltagelse ved at udstøde et forfærdeligt Hyl. Foran et stort Hus standfede Processionen, og da vi vare komne af Hestene, sendte Majoren Bud efter Starosten, og nu kom Forklaringen. Den gode Mand havde Dagen i For-

veien modtaget et Brev, der meldte vor Ankomst. De mystiske Ord „Telegrafist“ og „Operator“ havde sat hans Fantasi i levende Bevægelse, og ved at sammenligne „Operator“ med „Imperator“ (i: Keiser) var han kommen til den Slutning, at, selv om den forventede høie Rejsende, der førte denne Titel, ikke var Reiseren selv, maatte han sikkert være en af hans nærmeste Slægtninger.“ —

Den store Kamtschatka-Dal er den frugtbareste Del af hele Halvøen. Paa Strækningen imellem Flodens Kilde og Vulkanen Klutscheffoi passerer man tolv Landsbhyer, alle ndmærkede ved sin maleriske Beliggenhed og omgivne af indhegnede Haber og Rugagre. Bredderne ere overalt bevogede med Stov eller Græs, fire til fem Fod høit; Primula, Gaaseurter, Violer, Smørblomster, vilde Roser, Jris og Ridder-sporer findes allevegne i stor Overflodighed, og paa sine Steder træffer man en eiendommelig Skjærmpolante med hule, leddelte Stængler, der naar en Høide af tre Alen, og som voxer saa tæt, at den danner et helt Krat.

Reisen ned ad Floden varede i tre Dage og oplivedes ved smaa Streiftog ind i Skoven; om Natten slog man Veir paa Bredden. — „Det havde regnet hele Dagen den 13de September, og vi nærmede en vis Frygt for, at vi ikke vilde faa ret meget af se af det storartede Landskab langs Flodens nedre Løb, som vi nu havde naaet; men henimod Midnat klarede det op, og tidligt om Morgenens blev jeg vækket af Dodd, for at jeg skulde se Bjergene. Ikke en Vind rørte sig, og Luften havde den eiendommelige gjennemsigtige Klarhed, som man undertiden ser i Kalifornier. En stærk Rimfrost havde lagt sig paa Græsset, og oppe fra Birke-

træet, hvorunder Teltet stod, slagrede nogle visne Blade ned til os. Ikke en Lyd afbrød Stilheden, og kun Rensdyrenes og Ulvenes Spor paa den sandede Bred viste, at der rørte sig et Liv i denne Ensomhed. Solen var endnu ikke staaet op, men hele den østlige Himmel glødede med gylden Glans, og paa denne straalende Baggrund, langt ude mod Nordøst over den gulnede Skov og farvede af et dæmpet, rødtligt Lys, aftegnede sig en Kreds af høie, skarpe Bjergtoppe omkring den hæmpemæssige Vulkan Kluttschesskoi." —

Paa den ellefte Dag efter Afreisen fra Petropolooski naaede de Reisende Byen Kluttschai ved Foden af den Gruppe isolerede Bjerge, som tillige med den nævnte Vulkan høre sig Syd for Kamtschatka-Floden ved dens Udlob i det stille Hav. Den blev anlagt i Begyndelsen af det 18de Aarhundrede af nogle russiske Bønder, som med lidt Saaforn og nogle faa Aalsredskaber bleve sendte bort fra sit Hjem i Midten af Rusland for at grundlægge en Koloni i Kamtschatka. Efter en eventyrlig Reise paa 1500 Mil gennem hele Asien over Tobolsk, Irkutsk, Jakutsk og Kolyma naaede den lille Skare endelig sit Bestemmelsessted og nedfattede sig trofast i Skjuggen af den store Vulkan, og de have nu boet her saa længe og ere blevene saa vant til sin urolige Nabo og den truende Afkærg, som den jævnlig sender ud over deres Marker og Huse, at det ikke falder dem ind, at Naboets muligvis kan blive farligt.

Kluttschesskoi er en af de høieste Vulkaner i den lange Række langs Nordkysten af det stille Hav og er saa omtrent uafbrudt i Virksomhed. Siden det 17de Aarhundrede er der kun gaaet

faa Aar hen uden et mere eller mindre voldsomt Udbrud, der undertiden sender en Afkærg ud over hele Halvøen og langt ud over Havene paa begge Sider af den. Omkring Kluttschai bedæktes Sneen ofte om Vinteren saa tykt med Afkærg, at det næsten er umuligt at komme frem med Slæder. Lavaen har derimod endnu aldrig strakt sig længere end til Snelinien. Bjergene danner en næsten regelmæssig Kæde, hvis Høide angives til 16,500 Fod. Alle andre Omgivelser forsvinde ved Siden af denne Kæde for de siberiske Bjerge, hvis Top med sin ubevægelige Dampsoile kan sees overalt i en Omkreds af 25 Mil. — „Snart ligger den der, badet i Sommerdagens varme Solkin, med nogle hvide Smaastyer hængende nede ved Snegrændsen, snart indhyller den sig i sorte, vulkaniske Dampstyer og udtordner en dump Advarsel til Landsbyerne ved dens Fod, og endelig ved Aftentid samle Taagerne sig som en Kæppe om dens Top og rulle i følgende Masser ned ad dens Sider, indtil Bjergene staaer mod den klare Luft som en kolossal Skytotte, der synes at hvile paa et milevidt Fodstykke af Raalestøve.“ —

I Kluttschai skulde der tages Bestemmelse om den videre Reiserute. Den korteste og i mange Henseender den bedste Vej, som de russiske Pøstværkshandlere sædvanlig følge, gaar over Centralkjæden gennem Passet Jolostfa til Byen Tigil ved det østlige Hav; det var imidlertid at befrygte, at Sneen saa sent paa Aaret allerede laa høit mellem Bjergene; men vilde man ikke følge denne Vej, var der ikke Andet at gøre end at drage videre mod Nord langs Vestkysten, indtil man ved en By, kaldet Dranka, kunde omgaa Bjergene, som her sank ned til ubetydelige Høie;

denne Rute var imidlertid saa meget længere, at Majoren besluttede sig til at prøve paa at trænge frem over Joloffa-Passet; i denne Hensigt indstebede de sig paany for at gaa op ad Floden af samme Navn. I Kluttschai ombyttede de sine Flaader med almindelige Kanoer, som lettere lod sig drive frem mod den rivende Strøm. — Den mærkeligste Egenskab ved disse Fartøier er en afgjort Tilbøielighed til at vende Bunden iveiret uden særlig Anledning. Imidlertid kuldsleilede Vaaden ikke ved denne Leilighed, og velbeholdne naaede de Reisende den anden Dag Joloffa, en halv Snes Huse, som ligge umiddelbart ved Foden af Centralbjergene og lige under Passet, der bærer samme Navn. Hestene vare blevne sendte forud til dette Sted, en dygtig Fører havde man skaffet sig undervejs, og Eftermiddagen tilbragtes nu i travl Virksomhed, for at man kunde være færdig til Opbrud tidligt den næste Morgen.

Om Natten slog Veiret, som hidtil havde været godt, uheldigvis om, og i en kold Nordvest-Storm med Regn tiltraadtes den besværlige Bjergvandring. Veien, hvis ellers en Sti, knapt en halv Men bred, kan kaldes saa, var forfærdelig. Den Løb langs med en opbulmet Strøm, som udspringer og næres af den smeltede Sne oppe paa Bjerget og derfra styrter brusende og springende ned gennem en snever, mørk Kløft. Langs Kanten af denne Strøm løb Stien, snart paa den ene Side, snart paa den anden og snart ude i Vandet, idet den slængede sig omkring uhyre vulkanske Klippestykker, over steile Skraaninger af Lava, hvor Vandet løb som en Nalleaa, gennem tætte Krat af Dværgfuru, mellem sammentræde Dyrger af omstyrte Træstammer og ad halsbrækkende Frem-

spring i den steile Klippevæg. Det var en Vei med Forhindringer! Hestene trillede ned ad de steile Skraaninger, rev Oppakningen løs paa Træstammerne, snublede og faldt over Klippeblokkene, gjorde rasende Spring over smale Kløfter og udfoldede en ganske vidunderlig Kraft og Udholdenhed. „Til sidst“ — fortæller R. — „blev jeg, idet min Hest gjorde et voldsomt Spring over en Kløft, kastet ud af Sadelen og blev hængende med den venstre Fod i Stigboilen. Hesten klatrede op ad den modsatte Skraaning og satte derpaa affted i Galop, idet den slæbte mig med. Jeg erindrer, at jeg gjorde et Forsøg paa at dække mit Hoved, men i det Samme fik jeg et saa voldsomt Spark i Siden, at Bevidstheden forlod mig, og da jeg vaagnede, laa jeg med Stigboilen paa Jorden, medens Hesten endnu fortsatte sit vilde Løb op igjennem Kløften. Remmen var heldigvis sprungen, og jeg slap derfra uden at have lidt nogen egentlig Skade, men temmelig forstyrret i Hovedet og øm i alle Lemmer. Majoren, som hidtil havde gjort gode Miner til slet Spil, brød nu rasende løs mod den uhyfkelige Fører. Det nyttede kun den stakkels Nikolai lidt, at han forsikrede, der gaves ingen anden Vei — det var hans Sag at finde en anden, istedetfor at udrette Mennesker for at brække Halsen i en saadan Kløft som denne, og i sin russiske Brede truede han med at skyde stakkels Nikolai forfærdeligt, hvis Nogen af os stulde komme Noget til.

„Jeg antager, vi lod vore Heste krydse Bjergstrømmen et halvt hundrede Gange under en Opstigning af 2000 Fod; en af dem var da ogsaa aldeles ødelagt og flere yderst medtagne, da vi sent om Eftermiddagen

naaede Toppen af Bjerget, 4000 Fod over Hædet." —

Foran dem, halvt skjult af graa Skyer og drivende Taager, strakte sig en vid Slette, bedækket med en eneste stor, tæt Pude af atten Tommer tykt, arktisk Mos, der sugede Vandet som en Svamp. Ikke et Træ, ingen Landkjæding af noget Slags var at se, overalt ikke Andet end Mos. En kold, gennemtrængende Nordenvind feiede Skyerne hen over den øde Flade og pidskede de Rejsende Regnen i Ansigtet med hidende Kraft. Gjennemblødte til Skindet, trætte og medtagne af den lange Marsch, med Støvlerne fulde af Vand og Hænderne næsten døde af Kulde, standsede de omsider et Dieblif for at lade Hestene puste og give Folkene, af hvilke Enkelte med blaa Læber, hvide Rinder og klappende Tænder saa ud til at være nær ved at give tabt, en høist fornøden Hjertestyrkning; derpaa fortsattes Marschen i Retning af en forladt og halv sammenstyrtet Yourt, som efter Førerens Sigende laa nær ved den vestlige Rand af Høisletten, omtrent otte Verster*) derfra. Ved hvert Skridt sank Hestene i til Ræærne i det bløde, vaade Mosdække, saa at de kun kunde gaa i Skridtgang, og endnu fire Timer gik hen, inden de naaede den omtalte Yourt, en lav, firkantet Hytte, opført af Tommer og dækket med et to til tre Fod tykt Lag Mos og Jord, saa at den lignede en udgraved Jordkjælber. Den ene Side af Bygningen havde tidligere Rejsende revet ned for at benytte Tømret til Brændsel, og Gulvet var opblødt af Vandet, der sivede ned gennem det utætte Lag; Binden tudede gennem Storstensaabningen, og Dør fandtes

ikke; det var deres Tilflugtssted for Natten. Udfigterne vare unegtelig lidet glædelige. Buschine rev imidlertid uforsvaret noget mere Tømmer løs, hængte Tjekjedlerne over Jlden og bragte Provianten i Læ for Regnen, forsaavidt det lod sig gjøre. — „Hvorfra han fik Vand til vor The den Aften“, siger Kennan, „kan jeg ikke sige med Bestemthed, thi der fandtes intet rindende Vand i Miles Omkreds, men jeg nærer en stærk Mistanke om, at han knugede det ud af Mosset, der vorede paa „Tundra'en“. (Tundra 3: siberiske Høisletter). Buschine viste denne Dag, at han var en Mand, der overalt var Omstændighederne voksen, og han var nu i brillant Humor. Af egen god Villie havde han den Dag taget Kommandoen over Bagagen, havde udmærket sig ved den utrættelige Iver, hvormed han fik de omstyrtede Heste paa Benene, hjalp dem over de vanskeligste Steder og opmuntrede de mismodige Kamtschadalere, og nu vred han sin vaade Skjorte med et saa inderlig vel-fornøiet Ansigt og en saa velment Lat-ter, at det ikke kunde nytte, om Nogen vilde lade sig mærke med, at han var gnaven, træt, forfrosken og sulten.“ — Efter et magert Maaltid, bestaaende af „Selanta“, d. e. sur Suppe, tørret Fisk, Biskøiter og The, strakte Enhver sig, hvor han kunde finde en passende Plads, dækkede sig til med Tæpper, Djelekæder og Bjørneskind og forsøgte paa at falde i Søvn trods de vaade Klæder og det endnu fugtigere Leie.

Ynkeligt var derfor deres Udseende den følgende Morgen, og da Stormen ikke viste Regn til at ville lægge sig, bleve Hestene uden Ophold sadlede og Marschen fortsat.

„Fra den vestlige Rand af Høisletten, som tillige danner Høidernggen,

*) En Vers er omtrent $\frac{1}{2}$ engelsk Mil.

maa Udsigten i klart Veir være glimrende og storartet, da man herfra ser ud over Tigil-Dalen og det ofotiske Hav paa den ene Side, medens det stille Hav og Joloffa- og Kamtschatkaslodens Dale ligge udbredte til den anden. Nu og da, naar der kom en Rift i Skydækket, fik vi et Glimt at se af Joloffa-Floden flere tusinde Fod neder under os, eller af den store Vulkan, hvis Top ragede op gennem et Hav af blaaelige Skyer; men nye Taagemasser fra det ofotiske Hav kom snart drivende hen over Bjergryggen, pidskede os Regnen i Ansigtet og tilflorede Alt undtagen Mosset, gennem hvilket vore udmattede Heste mojsommeligt traefede.“ —

Man skulde ikke tro, at Menneſker kunde leve eller have Lyſt til at leve paa denne øde Steppe, ſom den halve Tid er indhyllt i Taager og udfat for ſtadige Storme med Regn og Sne; men ſeld her reiſe de vandrende Koraker ſine tilrøgede Telte og hyde Elementerne Trods for at lade ſine Hjørde græſſe. Flere Gange kom de Reiſende forbi Bunker af Rensdyrhorn og Dyrger af Afte, der betegnede Stedet, hvor Korakerne havde ſlaaet Veir, men de vilde Gjaſter vare forlængſt igjen dragne bort og vogtede maatte nu ſine Hjørde ved Bredderne af det nordlige Iſhav.

Nedſtigningen fra Tundraen førte dem paa en Strækning af flere Mil gennem en fuldſtændig øde og vild Klippeegn, hvor al Vegetation var indſkrænket til nogle enkelte forkrøblede Dvergſurruer, medens Jordbunden overalt var bedækket med flade, loſe Stenflifer og Blokke, der vextede i Storrelſe fra fem til femhundrede Kubiffod og laa opdyngede over hverandre i den vildeſte Uorden. Endelig henimod Aften havde de naaet ned til blidere Egne,

hvor Buſte, Græs og Bær igjen lod ſig ſe, og den følgende Dag oplivedes de ved Synet af friſte Folt og Heſte, ſom vare blevne ſendte ud fra den nærmefte Landsbhy for at møde dem. Veiret klarede nu ogſaa op, og med Solen kom Afte og Birken igjen tilſyne. — „Som vi ved Middagſtid red langs med Kanten af en ſnever, græsgrøet Dal, begrændſet af en tæt Stov af Furu, Birk og Lærketræer, lod pludſeligt Raabet „Medveh!“ og en af Folkene pegede irigt ned i Dalen, hvor en ſtor, ſort Bjørn ſlentrede om i det høie Græs for at lede efter Blaabær, idet den tog Kurſen hen imod os; Dyrret havde aabenbart ikke bemærket os, og vi beſluttede at gjøre Jagt paa det. Væbnede „indtil Tænderne“ med Bøſſer, Dyrer, Revolvere og Knive liſtede Majoren og jeg tillige med to af vore Kamtschadalere os forſigtig frem imellem Træerne for at oppebie Bamſen, ſom nærmede ſig, ganſke optaget af ſine Blaabær, indtil han kun var et halvt hundrede Skridt fra os. Med knælede ſaa vore to Folgeſvende, kaſtede den lange Bøſſe frem, ſtodte Anlægsgaſten i Jorden, forſede ſig tre Gange, tog et langt Sigte, luſkede Dinene og fyrede. Stilheden afbrødes af en langtrukken Futtet, der afſluttedes med et vældigt Drøn, og ſamtidig knaldede Majoren og jeg løs. Da Røgen traf bort, ventede jeg naturligviſ efter en ſaadan Salve at ſe Bjørnen ligge og ſprælle i Dødskampen; iſtedet derfor kom det ſtadige Væſt hen imod os i fuld Galop og med en yderſt glubende Mine. Jeg maa tilſtaa, at jeg ikke havde tænkt mig Muligheden af et Wordangreb; jeg tilſtaar ogſaa, at jeg ikke ret ved, hvad mine Tanker gif ud paa ved dette Syn; men i ſidſte Dieblif, da Dyrret kun var

et halvt Snes Skridt fra Munden af vore Bøsser, bragte et Skud fra Majorens Revolver den lyffeligvis til pludselig at opgive sin Plan, og idet den brød ind imellem Bustene, forsvandt den i Skoven. Vi undersøgte Græsset og Bladene, men der var ikke mindste Spor af Blod. — At gaa paa Jagt efter Bjørne med en russisk Bøsse er en ganske ufadelig Fornøielse; naar Fængkrudtet begynder at sprutte, har Dyret rigelig Tid til at slippe væk, før den dødbringende Exploston finder Sted.” —

Næst efter Petropolovski er Tigil den vigtigste af Rushernes Kolonier paa Kamtschatka som den fornemste Handelsbhy paa Vestkysten af Landet ved det østste Hav. En russisk Rejserings-Damper med Proviant og et amerikansk Koffardisib anløbe hver Sommer Flodmundingen og udløse der Rugmel, The, Sukker, Bomuldstøier, Kobberkjæder, Tobak og russisk Brændevin („Vodka“) til videre Forhandling, thi Mange af de vandrende Tschukttschiser og Koraker besøge Bhyen om Vinteren for at forhandle sine Peltsvarer.

I Tigil forblev de Rejsende i nogle Dage for at udhvile og udstyre sig til sin videre Fart; thi de havde i de sidste sytten Dage tilbagelagt 1130 Verster, og den værste Del af Rejsen forestod. Kun syv Landsbhyer laa nu mellem dem og de store Stepper, og det var dem endnu ikke klart, hvordan de skulde kunne trænge frem over dem, førend Vinteren aabnede Slædefarten. Vandringen over den lille Tundra (d. e. Slette) oppe paa Bjergene havde givet dem et Begreb om de Banfæligheder, de vilde faa at kæmpe imod. Paa en Strækning af mange Mile er den frokne Jord bedækket med en frodig,

svampet Mosvært, der overalt danner et tæt Teppe, undertiden to Fod tykt, højt og her bestrøet med forkrøblede Blaaberbuste og Klynger af Labrador-The. Fra Juni til September udgjør Overfladen en eneste stor, bærende Pude, fyldt med Vand. Foraarsjolen opter nemlig kun den øverste Jordforpe, maaste til en Dybde af et Par Fod; dybere nede er Jorden fuldstændig frossen; Snevandet forhindres her ved fra at trænge ned i de dybere Jordlag; det kan kun slippe bort ved Jorddampning, og denne rige Fugtighed i Forbindelse med den kraftige Solvarme gibe Planterne en næsten tropisk Vært. At foretage en længere Rejse til Hest om Sommeren er maaste ligefrem umuligt, og det vilde derfor have været klogere, om Major Abaza havde slaaet sig til Ro, indtil Slædeforselen tog sin Begyndelse; men Frygten for, at der, som det halvveis havde været Af-tale, skulde være bleven landsat Folk oppe i de endnu mere øde og farlige Egne ved Behringsstrædet, drev ham fremad, og det blev besluttet at gjøre Forjøget. En Hvalfangerbaad blev kjøbt og lastet med Proviant, Handelsvarer og Skindklæder og sendt forud til Vesnoi, den nordligste Bhy der paa Kysten, som han selv naaede med sit Rejsefælskab i Begyndelsen af Oktober.

De vare nu kun 25—30 Mile fjernede fra Korakernes Steppe, men det mellemliggende Land var en vild, fuldstændig ubeboet Ørken, som ikke engang Førerne kjendte synderlig til. Den store Bjergkjæde, som gjennemstrøger Kamtschatka, sender nemlig her sine steile Fjelde lige ud til det østste Hav. Selv om Sommeren ere disse Bjerge vanskeligt at passere med Heste, og langt værre var det nu, da Strømmene vare

opsvulmede af Regnen, og Vinterstormene kunde indfinde sig, hvilket Dieblis det skulde være. Folkene i Lesnoi erklærede da ogsaa, at det var ganske umuligt at tænke derpaa, og at de hverken havde Hst til at udsætte sit eget Liv eller vove sine Heste; men lige overfor en saa myndig og storsindet Mand som Major Abaza maatte de give tabt, og de tilbød sig endelig at gjøre Forsøget med otte Heste uden Oppakning. Majoren lagde da følgende Plan. Selv vilde han i Følge med Dobb indstibe sig med Bagagen paa Hvalfangerbaaden og tilføs søge at omgaa Bjergene, medens Kennan, ledsaget af Buschine, skulde føre Hestene over disse. Veien, som han havde at følge, løb, efter hvad man kunde slutte sig til, saa nær ved Kysten, at et Telegrafsystem med Flag blev vedtaget, for at man i givet Tilfælde kunde komme hinanden til Hjælp eller give fornøden Underretning. Om trent midtvejs skulde der efter Sigende være en liden Flod, Samanka kaldet; ved dens Munding skulde man mødes, hvis man paa Grund af Uveir eller Regn tabte hinanden af Sigte.

— „Efter at have seet Majoren og Dobb gaa tilføs brød jeg op med mit Selstøb: Buschine, sex Indfødtte og tyve Heste. De første ti til tolv Verster var Veien meget god; men istedetfor at føre os langsmæd Søen ledte den os bort fra den ind imellem Bjergene, og jeg saa snart, at vore Signaflag ikke vare til nogen Nytte. I den Tanke, at Baaden ikke kunde være kommen langt, da det var blisstille, lod jeg tidligt slaa Leir i en snæver Dal mellem to parallelle Bjergkæder, og flatrede op paa et Fjeld for at faa et Glimt af Habet at se, men mellemkommende Bjergtoppe, af hvilke mange naaede op til den evige Sne, lukkede for Udsigten. Jeg følte

mig noget ensom den Aften, og Maden vilde ikke ret smage mig, skjønt Buschine havde gjort sit Bedste.

„Den næste Dag førte os gjennem en sneber, bugtet Dal, over mosgroede Kjer og dybe, smale Elve, til vi naaede en forfalden, jorddækket Hytte halvvejs mellem Lesnoi og Samanka-Floden. Her fortærede vi vore tørrede Fisk og Bisfæiter og drog saa videre op ad Dalen i Regn og Storm, omgivne paa alle Sider af snedækkede Fjelde og indslukkede Vulkaner. Vein blev gradvis slettere og slettere, og Dalen indsnæveredes til en dyb Kløft, paa hvis Bund en opsvulmet Elv brusede hen mellem kantede, sorte Klipper, eller i prægtige Kaskader (d. e. Fosse) styrtede sig ned over de store Lavablokke. For almindelige Dine syntes her ikke at være nogen Veir, men Førereren sagde, han havde ofte været her før, steg af sin Hest, som han tog ved Tøilen, og slog ind paa en smal Sti, der som en Hylde løb langsmæd Klippen, op og ned, snart høit oppe paa Fjeldet, snart helt nede ved Vandet. I Tillid til, at min Hest var sikker paa Joden, blev jeg sidende paa den, men havde da ogsaa nær maattet bøde med Livet for min Dumdriftighed. Halvvejs, hvor Stien heldigvis kun var 8—10 Fod over Flodseengen, gav en Sten efter under Hestens Hov, og i Forening styrtede vi Begge ned paa Klippeblokkene i Elven. Jeg havde været saa forsigtig at tage Joden ud af Stigboilen og var saa heldig at falde øverst, saa at jeg slap helstindet derfra; Hesten fik nogle Rister, men tog dog ikke videre Stæde; jeg tog den altsaa ved Tøilen og vadede op ad Strømmen, indtil vi igjen kunde komme op paa Stien, satte mig saa op og ved videre, drivvaad og noget nervøs efter den uventede Kuldbøtte.

„Det begyndte at mørkne, da vi naaede et Sted, hvor al videre Fremgang i den Retning syntes affaaet ved en Række høie Bjerge, der løb lige tværs over Dalen; det var Høideryggen af Samantabjergene. Spørgende saa jeg paa Førerer, som besvarede mit Blik ved at pege lige ud; vi skulde op over dem. En Skov af Birketræer bedækkede den nederste Skraaning af Bjerget, ovenover afløstes den af lave, stedsegrønne Busse og Dværgfuru, og høit over dem hævede sig endelig de nøgne, sorte Klipper, hvor ikke engang det haardføre Hensdyrmos havde fundet saa megen Jord, at det kunde slaa Rodder. Det forundrede mig ikke længere, at de Indfødte havde erklæret det for en Umulighed at komme frem ad denne Vej med belæssede Heste. Jeg lod gjøre Holdt, hvor vi vare, for at vi kunde begynde Opstigning den næste Dag med friske Kræfter. Mørket faldt hurtig paa, og Regnen styrte ned i Strømme, saa at vi ikke kunde faa vore vaade Klæder tørrede. Tidligt den næste Morgen kom Vuschine og vækkede mig med det Budskab, at det sneede. Hurtigt stak jeg Hovedet ud af Teltet; hvad jeg nu mest havde frygtet, var skeet. En skarp Storm feiede Sneen ned igennem Dalen, og Naturen havde pludselig iført sig sin hvide Vinterdragt. Sneen laa allerede tre Tommer tyk udenfor Teltet og var selvsølgelig søgen sammen i dybe, løse Driner oppe imellem Bjergene. Et Dieblik var jeg tvivlsraadig, om jeg skulde drage videre i saadant et Veir, men mine Ordre vare bestemte, og imod min bedre Dverbevisning gav jeg Befaling til Opbrud.

Neppe vare vi komne op over Dalen, før vi mødte Drkanen, som pidskede Sneen foran sig ned ad Skraaningerne og ind i Ansigtet paa os, indtil Jord

og Himmel gif i Et for vore Dine som en hvidlig, hvirvlende Taage. Opstigningen blev snart saa steil, og Stenene laa saa tæt, at vi maatte stige af for at vade gennem Sneedriver og klatre over de skarpe, kantede Klipper, som rev vore Sælfindsstøvler itu. Vi vare vel komne et tusinde Fod op, da jeg maatte lægge mig ned af Udmattelse. Paa mange Steder naaede Sneen os til op paa Livet, og Hestene vilde ikke gjøre et Skridt, uden at de blede trufne frem. Efter en kort Hvile gif det atter fremad, og omfider naaede vi da, hvad der syntes at være Kammen af Høideryggen, et Par tusinde Fod over Havet. Det tætte Snefog forhindrede al Udfigt; nu og da lod vel en sort, vulkansk Klippetop sig se gennem den hvide Taage høit oppe over vore Hoveder, som om den hængte i Lusten, men kun for i næste Dieblik atter at opluges af den hvirvlende Sne.

„Blændet af Sneen og rystende af Kulde fattede jeg mig op for at lade Hesten gaa, hvor den selv vilde, og skyndte paa Førerer, for at vi kunde komme i Lø; men hans Hest vilde ikke lade sig drive frem mod Uveiret, og vi maatte omfider dreie af mod Ost langs ad Høideryggen. Derefter kom vi ned i en forholdsvis lun Dal, saa atter op paa en Bjergtop, endnu høiere end den første, atter ned i en Dal og atter op paa et Fjeld, indtil jeg ikke havde mindste Begreb om, i hvilken Retning vi gif. Til sidst kom Førerer med et mørkt Ansigt og erklærede, at vi havde forvildet os. Det var intet Under, og jeg had ham kun om at fortsætte Kursen i den Retning, som han mente maatte føre til Samantaskloben.

„Atter gif to Timer hen med at vandre ned i Dale og op over Bjerge, og tilspineladende kom vi bestandig dybere

ind i Landet; men Læ var der ikke at finde. Tilfældt stod det klart for mig, at det vilde være bedst, om jeg selv forsøgte ved Hjælp af Kompasset at finde Veie til Havet, for at vi ikke Alle skulde omkomme i denne skrækelige Dræben. I stum Forbauselse stirrede Føreren paa den lille Messingkapsel. „Hvor skulde den Tingest vide Noget om disse forskrækelige Bjerge“, udbrod han modfalden, „den har aldrig før været her, medens jeg har gjort Reisen saa mange Gange og dog nu ikke ved, hvor Havet er!“ Da han imidlertid saa Buschine og mig slaa ind i stik modsat Retning med ubetinget Tillid til den bærende Maal, fandt han det dog rigtigst at holde

Trop, og ud paa Eftermiddagen stod vi da endelig efter en forfærdelig besværlig Reise paa Toppen af en stormomblast Klippe, mod hvis Fod Havet væltede sine taarnhoie Bølger med et Dron, der overdøvede Stormens Hyl og Hvin.

„Aldrig har jeg i Fantasien tænkt mig noget saa øde og vildt. Bag og omkring os strakte sig en Dræben af hvide, nøgne Fjelde, dybt under vore Fødder foran os rullede det urolige Hav hemmelighedsfuldt frem under et Slar af Sneflokker, brød sig i et bredt Bælte af Skum mod den sorte Klippe og gav rullende og suffende Gjenlyd i de dybe Huler, som det i Tidernes Løb havde uddybet i Fjeldet.“ — (Forts.)

Hvorledes Bibelen er bleven oversat*).

(Af J. Belsheim).

Vi have i et foregaaende Stykke (se „For Hjemmet“ 1876 Side 705) stræbt at vise, hvorledes Bibelen er bleven bevaret og er kommen til os. Men vi have der for det meste kun omtalt Bibelen i dens Grundprog. Nu skulle vi forsøge at vise, hvorledes Bibelen er bleven oversat og derved gjort tilgængelig for dem, som ikke kjende dens Grundprog (Hebraisk og Græsk). I det Gamle Testamente havde Gud givet sit Ord til det Jødiske Folk. Det var det Forjættelsens og Paktens Folk, i hvilket alle Jordens Slægter skulde velsignes (1 Moseb. 12, 13), idet Menneskeslægtens Frelser i Tidens Fylde (Gal. 4,

4) skulde fremtræde hos det, hvorfør hans Komme hos dette Folk skulde foreberedes. Dette var dets Bestemmelse. Derfor var det ikke Jødedommens Bestemmelse, at den skulde udbrede sig til andre Folkelag, og derfor var der heller ingen Trang til, at det Gamle Testamente skulde blive oversat paa andre Folks Sprog, saalænge Jøderne boede i sit eget Land og almindelig kun forstode sit eget Sprog, det Hebraiske. Anderledes blev det, efterat Jøderne dels kom i det Babiloniske Fangenskab (536 Aar før Kristus), dels adspredtes til Ægypten og andre Lande og derved lærte det Chaldeiske Sprog og andre Sprog at

* Det bemærkes, at Afhandlingen her er lidt forkortet, især i Slutningen, hvor vi troede, at en Del af de fremmede Sprogexemplar uden Etæde for vor Læsteds kunde udelades.

hende. Dermed opstod der en Trang ere Omfkrivninger og Omarbejdelse end til Oversættelse.

Den vigtigste Oversættelse af det Gamle Testamente fra Tiden før Kristus er den gamle Græske Oversættelse, den saakaldte Septuaginta (det er de 70 Fortolkere, almindelig betegnet med Romertallet LXX). Den indeholder hele det Gamle Testamente. Ifølge et gammelt Sagn skal denne Oversættelse være bleven til paa følgende Maade: En Konge i Egypten ved Navn Ptolemæus Philadelfus, der holdt paa (omkring Aaret 270 før Kristus) at samle alle Folkeslags Love, lod hente 70 skriftlærde Jøder fra Jødeland til Alexandrien for at oversætte det Gamle Testamente paa Græsk, det Sprog, som da var almindeligt i Egypten. Han lod da, beretter Sagnet, spærre disse 70 Oversættere (hvoraf Oversættelsen har sit Navn) ind i et Bærelse hver for sig, saa at de ikke kunde tales ved, indtil alle vare færdige med den hele Bibel, og da man derpaa sammenlignede alle disse Arbejder, heder det i Sagnet, vare de alle noiaagtigt lige, Ord til andet. Dette Sagn holdes nu kun for en Fabel. Maaffe der dog ligger en eller anden Begivenhed til Grund for det. Efter alle rimelige Mærker er denne Oversættelse forfattet i Egypten. Og rimeligvis er den fremkaldt mere af Trangen hos de mange Jøder, som boede der og talte Græsk, til at faa Bibelen oversat paa dette sit Sprog, end ved den hedenske Konge Ptolemæus Philadelfus's Foranstaltning. Denne Oversættelse er af meget forskjellig Bestaafenhed, idet de 5 Mosebøger og nogle andre af de historiske Bøger ere temmelig tro (skjønt heller ikke de ere fri for vilkaarlige Omfkrivninger og Tilføjninger paa endel Steder), medens de profetiske Bøger og Psalmerne suarere

Oversætteser.

Denne Oversættelse indeholder ogsaa de apokryfiske (det er de skjulte, tvivlsomme) Bøger, som ikke findes i den Hebraiske Bibel. Disse Bøger har aldrig vor Kirke (den Lutheriske) erkjendte for Bøger, som høre til de hellige Skrifter, (hvori Gud har aabenbaret os sin Villie, og hvis Forfattere dreves af Guds Aand), og det væsentlig af følgende Grunde:

1) fordi de ikke ere skrevne, før efter at den profetiske Tid var forbi, da Gud ikke længer opvakte nogen Profet hos Jøderne, fordi den Tid nærmede sig, da alle Profetier og Forjættelser skulde opfyldes i Kristus, som snart skulde komme;

2) fordi de apokryfiske Bøger ikke indeholde nogenjohmhelst Forjættelse eller Profeti om Kristus (i Lighed med de andre Bøger i det Gamle Testamente, de kanoniske, regelrette), og

3) fordi der ikke findes Spor i det Nye Testamente af, at Kristus og Apostlerne have benyttet dem, medens de meget ofte anfører Steder af de andre (de kanoniske) Bøger, og derved have de tildele benyttet hin Græske Oversættelse (hvori just de apokryfiske Bøger findes), medens de ogsaa hyppig have benyttet den Hebraiske Grundtext. Vor Kirke anser disse apokryfiske Bøger blot for „gode og nyttige at læse“, medens den katolske Kirke anser dem næsten for at være lige saa hellige som de andre Bøger i Bibelen og grunder flere af sine vildfarende Lærdomme paa disse Bøger*).

Det er rimeligt, at man allerede før Kristi Tid har havt Chaldæiske Over-

*) Det bør ogsaa tilføjes, at de apokryfiske Bøger indeholde Et og Andet, som ikke er rigtig.

sættelser, eller rettere, Omfkrivninger (Parafrafer) af det Gamle Testamente, de saakaldte Targumin; men alle de, som endnu ere til, ere rimeligvis fra Tiden efter Kristi Fødsel, hvilket vel ogsaa gjælder om den Samaritanske Oversættelse af de 5 Mosebøger.

Hadde det ikke været Jødedommens Bestemmelse, at den skulde udbredes til alle Folkeslag, saa er dette saa meget mere Kristendommens Bestemmelse. Den udbredte sig strax til flere Folkeslag, og derfor opstod der hos disse Folk Trang til at faa Bibelen oversat i deres Sprog, og denne Trang opstaaer endnu den Dag idag, efter som Missionærerne søge at udbrede Kristendommen hos ikke-kristne Folkeslag. At faa Bibelen oversat paa Folkets Sprog maa være noget af det Første, man stræber at gjøre. Oversættelserne kunne være enten paa første Haand, det vil sige, efter Grundteksten, eller paa anden Haand, det er efter én anden Oversættelse. De første bør og kunne naturligvis i enhver Henseende være de bedste.

Et af de første Lande i Østerlandene, som fik kristelig Literatur (Bogvæsen), var Syrien. Der havde ikke det Græske Sprog fortrængt Landets eget Sprog. Derfor kom der maaske i det 2det Aarhundrede istand en Oversættelse paa Syrisk af den hele Bibel, den saakaldte Pechito (det er den simple, tro Oversættelse). Den er en Oversættelse paa første Haand, idet det Gamle Testamente er oversat fra Hebraisk, det Nye fra Græsk. Den tryktes første Gang i 1555 i Wien. Senere er den oftere trykt, senest i London 1816. En senere forfattet Syrisk Oversættelse kaldes Filomiana.

Af det Gamle Testamente findes ikke mange andre første Haands Oversættelser fra den ældre Tid. Foruden de allerede

nævnte vare tre Græske Oversættelser af Aboila, Theodotion og Symachus. De bleve udarbejdede, fordi Septuaginta med Hensyn til Trostabs ikke tilfredsstillende Jøderne. Den førstnævnte og ældste var fra det 2det Aarhundrede. Af disse findes nu kun Brudstykker.

I hvorvel Mange i de fleste Lande, hvor det Romerske eller Latinske Sprog brugtes, forstode Græsk i de første Aarhundreder efter Kristus, opstod der dog tidlig Trang til Latinske Oversættelser af Bibelen. Flere saadanne have tidligere været udarbejdede, dels af enkelte Bøger, dels vel ogsaa af den hele Bibel, af hvilke Oversættelser en, som kaldtes Itala (vel fordi den var udarbejdet og brugtes i Italien), var den vigtigste. Disse vare allesammen, for det Gamle Testaments Vedkommende, paa anden Haand (efter den Græske Septuaginta), men for det Nye Testaments Vedkommende paa første Haand efter den Græske Grundtext. Man har nu kun større Brudstykker tilbage af disse. Formedst disse mange Oversættelser Uoversættelse, fremkomme især ved Afskrivernes Skjædseløshed og Unsiagtheden, paatog den lærde Munk og Presbyter Hieronimus sig i Slutningen af 4de Aarhundrede, paa den Romerske Biskop Damasus's Forestilling, et Gjenensyn af den Latinske Bibeloversættelse Itala. Men under dette Arbejde kom han i 383 til at udarbejde en ny første Haands Oversættelse af det Gamle Testamente efter den Hebraiske Original; og han rettede efter Haandskrifterne ogsaa Meget af det, som var ligesom urigtigt i de ældre Latinske Oversættelser af det Nye Testamente. Denne hans Oversættelse af hele Bibelen, hvilken i enhver Henseende var den bedste Oversættelse, som da fandtes, mødte dog megen Modstand, fordi den var ny. Den

Uoplyste tror nemlig ofte, at alle Forandringer ere Forsalfkninger. Saaledes angrebe mange Samtidige Hieronymus, og hans Oversættelse blev derfor kun langsomt udbredt, indtil at Pave Gregor den Store fik skaffet den Anseelse og Udbredelse (omtrent Aar 600), saa at den blev erkjendt som den almindelige Udgave af Bibelen (Vulgata). Den blev trykt første Gang i Mayns i Tyskland 1462.

Andre Oversættelser fra den gamle Tid ere: den Armeniske, Gothiske (af Vulfila), Georgiske, Persiske, Arabiske, Ægyptiske eller Koptiske, Æthiopiiske og den Slaviske og flere. Disse ere dels efter Grundtexen, fornemmelig hvad det Nye Testamente angaar, dels paa den anden Haand, fornemmelig hvad det Gamle Testamente angaar, enten efter den Græske Septuaginta eller efter den Syriske Peshito.

De fleste af de Sprog, hvorpaa alle disse Oversættelser ere skrevne, ere nu døde, idet de ikke længer tales af noget nulevende Folkeslag. Alligevel ere Oversættelserne af megen Vigtighed, især for Undersøgelsen af Bibelens Grundtexer, hvilket vi have stræbt at vise i den foregaaende Afhandling, om hvorledes Bibelen er bleven bevaret. Af størst Vigtighed i den Henseende ere 2 Østerlandske, nemlig den Syriske og den Koptiske og 3 Vesterlandske, nemlig begge de omtalte Latinske og den Gothiske.

Den Latinske Oversættelse (Vulgata) brugtes i Vest-Europa næsten alene gjennem hele Middelalderen, og den er endnu næsten den eneste brugelige Bibeloversættelse i den romersk-katholske Kirke. I den protestantiske Kirke var den længe i Varnngte. Først i vor Tid er den kommen bedre i Ry, siden man har fundet, at de ældste Græske

Haandskrifter i mange Stykker stemme med den. Flere andenhaands Oversættelser bleve udarbejdede efter den, f. Ex. den Angelsachsiske Oversættelse (af en Del af Bibelen) i England fra det 10de Aarhundrede. Efter som Latinen mere og mere glemtes af Folket, og der af Latinen dannede sig nye Folkesprog, og Kristendommen banede sig Vej til andre Folkeslag, opstod der ogsaa Trang til nye Bibeloversættelser. Men Paven og hans Præstefab lagde mange Hindringer i Veien for, at Bibelen skulde oversættes i Folkesprogene. Fra Tid til anden var der opkommet mange Bildfarelser i Kirkens Lære og indført mange Skikke i Gudstjenesten og deslige, som ikke havde nogen Hjemmel i den hellige Skrift, men hvilket dog af Paven og Præstefabet blev anseet for det Rette. Nu fremstod der oftere Partier, som satte sig op mod alle disse Ting, der ikke vare grundede i Skriften, og disse Partier bleve af Paven og Præstefabet anseede som Vranglærere eller Kjettere og oftest forfulgte. Af Frygt for, at Bibelen saaledes, efter deres Mening, kunde misbruges til Kirkens Skade, idet flere Partier kunde fremstaa, dersom den blev gjort tilgængelig i Folkesprogene for Folket, blev det endelig forbudt at oversætte den. Saaledes befalede Pave Gregor den 7de i 1080, at kun det latinske Sprog, som var uforstaaeligt for Folket, skulde bruges som Kirkesprog, hvilken Befaling dog ikke overalt blev fuldstændig efterkommet. Pave Innocens den 3die forhød i 1199 Vægsfolk at læse Bibelen, og dette Forbud gjentog Kirkeforsamlingen i Toulouse i Frankrig i 1299. Vægsfolk maatte ikke engang eie Bibeloversættelser. Derfor var det kun især blandt dem, som reiste sig til Modstand mod Kirkens Bildfarelser, at Vi-

belen blev oversat i Slutningen af Mid- delalderen. Saaledes lod Petrus Val- dus i Lyon i Franrig oversætte no- get af Bibelen (i 1170) paa det Syd- franrigske eller Provensalske Sprog. Johan Wicliffe oversatte Bibelen paa Engelsk (i 1380). Strax efter Bog- trykkerkunstens Opfindelse blev Bibelen oversat paa flere Sprog, trods de Hin- dringer, som lagdes i Veien derfor fra Præstestabets Side; den oversattes nem- lig paa Spansk, Italiensk, Fransk, Bohmsk og Hollandsk. Af Tydske Bi- beloversættelser, dels paa Høitjydske, dels paa Nederthjdske, tæller man ikke mindre end 18, før Luther begyndte med sin Bibeloversættelse. Men de have vist- nok ikke været af stor Betydning, siden de glemtes saa snart for Luthers Over- sættelse. Ogsaa paa Dansk og paa Svensk vare nogle Stykker af Bibelen oversatte før Reformationen. I Norge fik man i Begyndelsen af det 14de Aarhundrede efter Kong Erik Mag- nussons Foranstaltning oversat eller rettere omfattet paa Gammelnorsk en Del af det Gamle Testamente, med et Slags Forklaringer o. s. v. Den kal- des Stjorn (Styrelse). Nu er den udgivet i Kristiania af Professor Unger i 1862. Alle disse Oversættelser vare efter Vulgata, altsaa paa anden Haand, da man dengang i det vestlige Europa næsten ikke mere kjendte Bibelen Grund- sprog.

Men først ved Reformationen blev Bibelen udbredt i næsten alle Europæ- iske Sprog. I 1453 indtraf det Græ- ske Keiserdømmes Opløsning ved Kon- stantinopels Erobring af Tyrkerne. Ef- terretning herom hørtes naturligtvis med den største Forskrækkelse i den hele Kristenhed. Men saa underlig ved Gud at søie det, at ogsaa denne Be- giivenhed blev til megen Velsignelse for

Kristenheden. I det Græske Rige havde man nemlig bevaret det gamle Græske Sprog. I Konstantinopel var der da mange Græske Lærde, som nu flygtede til Vest-Europa. Her fandt de en frugt- bar Jordbund til Dyrkelse af Videns- skaberne, hvilke ikke havde kunnet blomstre i det afmægtige Græske Rige. Disse Græske Lærde oplibede derfor Sandsen for Sprogstudierne i Vest-Europa. Man lagde sig nu slittigt efter Græsk og studerede med Iver de Græske Klas- sikere, som man i Middalalderen ikke engang havde kjendt af Navn. Ved dette oplblomstrende Studium baade af Latin og Græsk vendtes Opmærksomhe- den ogsaa hen paa Bibelen Grund- sprog. Man nøiedes ikke længere med at læse Bibelen i den Latinste Over- sættelse (Vulgata), i hvilken man ved Sammenligningen med Grundtekterne opdagede en Mængde Feil. Skjønt den var den bedste Bibeloversættelse, som fandtes, dengang den udfom, havde den dog altid haft mange Feil. Men disse vare ved Afstribernes Skjodesløshed bleve meget forøgede i Aarhundreder- nes Løb. Derfor trængte man nu til at gaa tilbage til Bibelen Grundtekter. Græsk havde man nu lært af hine Græske Lærde fra Konstantinopel, og Hebraisk lærte man af Jøderne, der endnu til vor Tid have vedligeholdt Kyndighed i sit gamle Sprog og tilbøielig tale det ind- byrdes og bruge det ved sin Gudstje- neste i Synagogerne, medens de i det daglige Liv tale det Lands Sprog, hvori de bo. Man besjergede nu trykte Ud- gaver (efter Haandskrifterne) af Bibelen i Grundsprogene. Og man nøiedes ikke længere med anden Haands Oversættel- ser efter Vulgata, men oversatte fra Grundsprogene paa første Haand.

Luther var den, som ogsaa i denne Henseende gik i Spidsen. Han begyndte

paa Wartburg i 1521 sin Tydske Overtællelse af det Nye Testamente efter den Græske Grundtext. Den udkom første Gang i Wittenberg i 1522. Han benyttede Erasmus's Udgave af Grundtexten, (trykt første Gang i Basel 1516). Fra 1523—1534 oversatte han, understøttet af Melancthon, Bugenhagen, Justus Jonas, Nikolaus Ambsdorf o. Fl. ogsaa det Gamle Testamente fra den Hebraiske Grundtext efter Udgaven i Brescia af 1494. Hvor samvittighedsfuldt, lige som for Guds Dine, Luther gif tilbereds med Bibeloversættelsen fremgaar deraf, at han, blot for at kunne oversætte rigtigt Navnene paa Edelstenene i Ab. 29 Kap., udvirkede gennem Georg Spalatin (af hvem han ogsaa udbød sig Navnene paa nogle Røvfugle, vilde Dyr og giftige Orme), at Edelstenene i Kurfyrsten af Sachsens Kabinet blev sendt ham til Bestuelse. I et Brev af 1530 siger han, at det havde hændt, at han i 14 Dage, ja 3 til 4 Uger havde søgt og spurgt efter et eneste Ord, og havde dog undertiden ikke fundet det. Sprogstudierne have efter Luthers Tid gjort store Fremfærd. Til at kunne forstaa mange vanskelige Steder i Bibelens Hebraiske og Græske Grundtext er man nu i Besiddelse af mange Hjælpe midler, som Luther og hans Samtidige savnede, ja om hvis Tilværelse de ikke engang havde Anelse. Men paa Luthers Tid var hans Overtællelse ogsaa med Hensyn til Nøjagtighed i Udtrykket den fuldkomneste, som fandtes. Og i andre Henseender er den formentlig den bedste Bibeloversættelse, som hidindtil nogen sinde er udarbejdet. Der har vel neppe levet noget Menneske siden Apostlernes Dage, der har forstaaet at udtrykke Bibelens Aand og Tanke i et saa kraftigt og tiltalende Sprog, som Luther har

gjort. Hans Overtællelse udkom strax i mangfoldige Uplag. (Den hele Bibel var trykt 38 Gange og det Nye Testamente 72 Gange indtil 1580). Gud havde dengang sendt Hunger i Landet, ikke Hunger efter Brød, og ei Tørst efter Vand, men efter at høre Guds Ord (Amos 8, 11). I Luthers Fædreland Tydskland, hvor der altid har været fuldt op af lærde Mænd, er der siden den Tid udkommet mange nye Bibeloversættelser, vistnok mange slette, men visse ogsaa mange meget gode; men Luthers Bibeloversættelse har dog holdt sig i over 300 Aar til den Dag idag som den almindelig benyttede baade af Folket og de Lærde, og vil vist vedblive at holde sig. Af Luthers Overtællelse udkom der strax flere andenhaands Overtættelser i den Schweitziske Dialekt, paa Nedertydsk o. Fl.

En Slægtning af Calvin, Caspar Olivetanus, oversatte det Nye Testamente 1545 (i Genf) paa Fransk. Denne Overtællelse, bekendt under Navnet „Genferbibelen“, blev, efterat være gennemseet af Calvin og Beza, antagen til kirkeligt Brug i det Franske reformerte Schweiz. Og denne er siden oftere bleven gennemseet. Paa Engelsk blev det Nye Testamente oversat af William Tyndal (i Wittenberg 1526); han døde som Martyr for meddelst sin Bibeloversættelse og sin Overgang til Protestantismen. Det Gamle Testamente blev oversat af Coverdale (1535). Erkebiskop Parker foranstaltede en gennemseet Udgave („Bisshopsbibelen“) i 1568, hvilken atter blev gennemseet under Jakob den Første og udkom i 1611 som den kongelig authoriserede Overtællelse, og nu er den den almindelig brugte Overtællelse i England. Hollændene fik sin Bibeloversættelse („Statsbibelen“)

i 1637 ved Dortrechter-Kirkeforfamlingens Foranstaltning.

I den katolske Kirke er der vel udarbejdet flere Oversættelser af Bibelen siden Reformationen; men ofte ere de blevne undertrykte af Paven. Kun forsaavidt de ere forsynede med Anmærkninger og authorigerede af Biskopperne, og det tillades af Vedkommendes Skriftefader, saa Rægsfolk Lov at læse dem. Den Latinske Oversættelse (Vulgata) er derimod den almindelig brugte Oversættelse baade til videnskabeligt og kirkeligt Brug. Kirkeforfamlingen i Trident i Sydtydskland erklærede den i 1546 for at gjælde lige med Grundtexen (!). Men da der var mange i det Enkelte indbyrdes uoverensstemmende Udgaver af den, saa maatte naturlignvis Paven sørge for, at der udkom en sikker, bestemt, authorigeret Udgave; Hæve Sixtus den Femte lod i Aaret 1589 besørge en Udgave, der udkom i Rom i 1590. Han erklærede den for den rette og truede Alle, som vilde forbedre den, med Guds Unnaade. Men strax maatte man standse dens Udbredelse, da man mærkede, at den led af alfor mange grove Feil. Efter dette Forsøg overdrog Pave Gregor den Fjortende det til flere lærde Mænd under Forsæde af Kardinal Bellarmin at forbedre Vulgatas Text efter Haandskrifterne. Deres Udgave udkom i Rom i 1592, og denne er siden stedse bleven optrykt.

I Danmark udgav paa Reformationstiden først Hans Mikkelson, Borganmester i Malmø (i Skaane, som da tilhørte Danmark, men nu tilhører Sverige), ved Kristian den Andens og hans Benneres Hjælp sin Oversættelse af det Nye Testamente fra Latin efter Vulgata (trykt i Leipzig i Tydsk-

land 1524). Sproget blev kaldt „Flensborgerdansk“, det er en Blanding af Dansk og Tydsk. Derfor udgav Christen Pedersen i 1529 sin Oversættelse af det Nye Testamente (trykt i Antwerpen i Belgien) i et langt bedre Sprog. Efter at enkelte Bøger af det Gamle Testamente vare udkomne i Oversættelse af Frands Vormordsen og Hans Tauzen, udkom den første fuldstændige Danske Bibeloversættelse i Kjøbenhavn 1550 paa Kong Kristian den Tredies Foranstaltning. Den blev udarbejdet efter Luthers Tydske Bibeloversættelse af Christen Pedersen og gennemseet af Biskop Peder Plade og de theologiske Professore ved Kjøbenhavns Universitet, Niels Hemmingsen og Peder Tide-mand. 1607 udkom den første Danske Bibeloversættelse efter Grundtexterne. Den er udarbejdet af Biskop Hans Paulsen Kesen. Denne staar tilbage i sproglig Henseende for Kristian den Tredies Bibel, der vedblev at have Folkets Indest. Ved en ny Udgave i 1633 paa Kong Kristian den Fjerdes Foranstaltning lagdes Kristian den Tredies Bibel til Grund. Denne udgaves oftere. Men i 1647 udkom Kesen's Bibeloversættelse i en noget forbedret Form af Biskop Hans Svane („Svanings“ Bibelen), og denne blev den almindelig udbredte i det 18de Aarhundrede. Bogtrykker Hans Laurentsen fulgte ogsaa den Kesen'ske Oversættelse i de Dplag af Bibelen, som han ifølge et kongeligt Privilegium af 1708 lod trykke, og det samme gjorde Missionskollegiet, da det i 1715 fik samme Privilegium, der i 1727 gif over til Waifenhuset i Kjøbenhavn og forandredes til en Eneret til Udsalg (Monopol) i 1740. Denne Waifenhuset's Udgave er flere Gange bleven gennemseet.

Under Kongerne Frederik den Fjerde og Kristian den Sjette blev Bibelen oplagt mange Gange. Under Kristian den Fjerdes lange, 50aarige Regjering var den kun oplagt 3 Gange, under hans Eftermand Frederik den Tredies 22aarige Regjering kun en Gang, nemlig i hans Dødsaar 1670. Under Kristian den Femte i hans 30aarige Regjering udfom der kun 2 Udgaver, nemlig i 1690 og 1699. Derimod blev Bibelen i den sidste Halvdel af Frederik den Fjerdes Regjeringstid oplagt 6 Gange, efterat Privilegiet var overdraget til Missionskollegiet, nemlig 1717, 1718, 1719, 1722, 1724 og 1728; og i de første 10 Aar af Kristian den Sjettes Regjeringstid 5 Gange, nemlig i 1732, 1737, 1738 og 1740 i to forskjellige Oplag. Imellem Aarene 1717 og 1739 var der alene i Kjøbenhavn udsolgt over 30,000 Exemplarer af den Danske Bibel. Denne raske Udbredelse, som Bibelen fik i disse Aar, har vel for en Del sin Grund i

blev solgt til en saa billig Pris. Tidligere havde den kostet 10 Rigsdaler; nu folgtes den for 1 Rigsdaler, naturligvis i simpleere udfyrede Udgaver. Fra dette Tidsrum findes der mangfoldige Bibler omspredte ogsaa i Norge. Men under de følgende Konger, Frederik den Femte og Kristian den Syvende, kom der desværre ugunstige Tider for Bibeludbredelsen, da Vantrøen og Rationalismen vandt Overhaand. Mod Slutningen af det 18de Aarhundrede ophørte næsten ganske Waajenshusets Udsalg af Bibler. Da det Danske Bibelselskab oprettedes i 1814, erfarede man, at der i flere Aar neppe var solgt et Snæs Bibler i Bogladerne i Kjøbenhavn. Trang til et nyt Gjennemsyn af Bibelen erkjendtes. Men det er et Rygte, at Frederik den Sjette ansaa Læsningen af det Gamle Testamente for skadelig for Folket, og at han derfor ikke var tilbøielig til at give sit Samtykke til et saadant Gjennemsyn.

(Sluttes).

Lille Tommi og hans Fader.

Den bekjendte Dr. R. Newton beretter af sit Livs Erfaringer følgende skønne Tildragelse:

Paa den Tid, jeg opholdt mig i New York, gjorde jeg Bekjendtskab med en Mand, som var aldeles vantrø. Han besøgte aldrig Gudstjenesten, eiede ikke en Bibel i sit Hus og troede ikke, at Jesus var Guds Søn, eller at han døde for at frelse Syndere. Han havde dog haft en troende Moder, der i hans

tidligste Barndom havde undervist ham om det dyrebare Bibelord. Vi skulle se, hvorledes den ædle Sød, der blev udsaaet i Barnets Hjerte, kom igjen og bar Frugt.

Da han havde naaet den modne Alder, giftede han sig med en Kvinde, der heller ikke var en Kristen. De havde et eneste Barn, en liden klog og forstandig Gut, lille Tommi. Barnepiggen, der mest omgiffes ham, var en

troende Sjæl, der ofte taledede med ham om Jesus og lærte Barnet at synge skønne aandelige Sange.

En Aften sad hans Forældre og taledede om Dagens Erfaringer. Tommi var allerede afflædt og søgte nu Hvile i sin lille Seng. Det havde været en lei Dag for den lille Dreng. Han havde været ulydig og slem, og hans Moder sad just nu og berettede for Faderen, at hun havde været nødt til at tugte ham.

Medens de samtaledede, hørtes der fra Tommis Seng en Hullen, der snart gik over til lydelig Graad. Faderen skyndte sig da til hans Seng og spurgte, hvad der fattedes ham.

„Jeg vil ikke ha' det der, Papa; jeg vil ikke ha' det der“, hulkede den lille.

„Hvad er det, som du ikke vil have der, mit Barn“, spurgte Faderen.

„Papa, jeg vil ikke, at Gud skal skrive op i sin Bog alt det Onde, jeg har gjort idag. Jeg vil ikke ha' det der i Guds Bog. Jeg vilde gjerne, det skulde være udslettet.“ Og Barnet hulkede lydeligt, og det var nok ikke langtfra, at ogsaa Faderen græd med. Hvad skulde han gjøre? Jeg har sagt, at Faderen var en Vantroende, en Fornegter. Men hvorledes kunde nu hans Vantro hjælpe ham? Han erfor, at den Grund, hvorpaa han havde bygget sine løse Meningers Hus, svigtede under hans Fødder. Han søgte nu at kalde tilbage i sin Erindring de Bibelord, hans Moder havde lært ham, da ogsaa han var et Barn, og som da havde trøstet hans Hjerte, og han søgte med disse Sandheder, som han havde beholdt i sin Erindring, at stille sit bedrøvede Barn tilfreds.

„Græd ikke, mit kjære Barn“, sagde han, „Du kan strax faa det udslettet.“

„Hvad skal jeg da gjøre, Papa?“ spurgte Tommi ivrigt.

„Fald ned paa dine Knæ og bed, at Gud for Kristi Skyld vil forlade det, og han vil gjøre det.“

Diebliffelig reiste Barnet sig i Sengen, faldt paa sine Knæ, foldede sine Hænder og skulde just begynde at bede, da han vendte sig til Faderen og sagde: „Ak, Papa, vil du ikke komme og hjælpe mig?“

Hvad skulde den vantro Mand gjøre? Han havde aldrig bedet, siden han var et Barn. Men han saa Barnets Nød, hørte dets Begjæring, og skulde han vel kunne afflaa dets Bøn? Den stolte Mand blev saaledes tvungen ned paa sine Knæ ved Siden af Barnets Seng, og han bad, at Gud vilde forlade og udslette Tommis Synder. Da han var færdig og havde reist sig, lagde Gutten sig ganske stille ned i sin lille Seng.

Nogle Diebliffte efter løftede han dog atter Hovedet op og spurgte:

„Papa, er du vis paa, at de ere udslettede?“

Et vanskeligt Spørgsmaal, stillet til en Vantroende! Men han kunde ikke gjøre sit Barn delagtigt i de vantroende Tanker, som bestormede hans eget Hjerte, og han svarede: „Bibelen siger, at Gud forlader os alle vore Synder for Kristi Skyld, naar vi bede derom.“

Der drog sig et sødt Smil over Barnets Ansigt, og atter hvilede dets lille Hoved paa Puden. Men efter en Stund satte han sig atter op i Sengen og spurgte:

„Papa, hoormed udslettede Gud mine Synder? — med en Svamp, eller med hvad?“

Dette Spørgsmaal oprørte Faderens Hjerte i dets inderste Dyb. Hundrede Gange havde han sagt til sig selv og

til sine vantroende Kamerater, at Kristi Blod ikke behøvedes til Bortrenselse af Synden. I denne Stund kjendte han dog, at det behøvedes. Han kunde ikke befare BARNETS Spørgsmaal: om det var sandt. Efter en Stunds frygtelig indvortes Kamp, udbrød den arme Mand:

„Nei, mit Barn, ikke med en Svamp,

det forsløg ikke, men med Kristi Blod. Bibelen siger: Kristi Blod renser os fra al Synd.“

Nu var Tommi tilfreds, og det rolige og jevne Aandedræt vidnede om, at han var falden i Søvn.

Denne Stund blev Begyndelsen til en ny salig Forandring for Tommi og hans Fader. („Duen“.)

Grædende Træer.

Karl Müller behandler dette Spørgsmaal i No. 5 af „Die Natur“ dette Aar. Anledningen er en Fortælling, som har gaaet gennem de tydske Aviser, at man i Peru skal have opdaget et Slags Træer, fra hvis Blade og Grene der uafbrudt dryppede Vand, og det i saadan Mængde, at der formelig dannedes Sumpstrækninger nedenunder. Dette mærkværdige Fænomen siges især at skulle finde Sted i den tørre Aarstid, hvorfor ogsaa Opdageren foreslaar, at man skal udplante saadanne „regngivende Træer“ i de vandfattige Strøg af Landet til Fremme for Agerbruget.

Denne Meddelelse faar nu foreløbig indtil videre Bekræftelse staa ved sit Værd. Temmelig sikkert er det dog, at der virkelig gives saadanne Træer. En i høi Grad paalidelig Jagttager, Livingsstone nemlig, fortæller fra sine afrikanske Reiser følgende om et Figentæ i Angola: „Før vi drog afsted, lagde jeg Mærke til et forunderligt Insekt, som lever paa Figentræerne, af hvilke der her er over 20 Arter. 7—8 Stykker af disse Insekter sidder sammen i Flok paa Smaagrenene og

destillerer ud en klar Vædske, der samler sig i Smaapytter under Træerne. Stiller man et Kar under om Aftenen, er der om Morgenen opsamlet indtil 2 Potter af Vædsken. De Indspødtte paaftaar, at den fremkalder Betændelse i Diet, dersom man faar en Draabe indpaa. Paa Spørgsmaalet om, hvorfra Vædsken skrives sig, svarede, at Insekterne suger den ud af Træet.“

Dette Sidste er utvivlsomt feilagtig. Det forholder sig hermed ligesom med den søde Honningdug paa Planterne, som man jo tilskriver Bladlusene. Sagen er, efter hvad Müller har iagttaget, den, at Træerne udveder Sukker, og at Bladlusene kryber op i dem for at spise dette. Det er ogsaa Sukkeret, som lokker Myrer til; de kommer ikke, som man har paaftaaet, for at „malke“ Bladlusene. Denne Sukkerudskilning hænger sammen med et lignende Fænomen, som det, der berettes om „de grædende Træer“. Müller fortæller, at han i en Del Aar daglig har tilbragt et Par Timer i den bedste Sommertid under en Løn (Acer platanoides) og derved faaet Anledning til flere Gange at iagttage et „Taare-

drypp" i fuld Gang. Der viste sig i Enden af Bladfligene vandklare Draaber, som tilsammen frembragte en ganske fin Duschregn under Træet. Draaberne indeholdt Sukker og bevirkede som Følge deraf, at Alting, som de drypsjede udover, — s. Gr. Borde, Stole, Klæderne paa dem, som befandt sig under Træet, — blev overtrukket med en klæbrig Substans.

Til disse Müllers Bemærkninger kan endnu føies følgende: Sachs forklarer i sin „Lehrbuch der Botanik“ dette Fænomen — han anfører det ogsaa for en Del urteagtige Planter — ved Hjælp af „Rodtykket“ d. v. s. Planterne sugger med saadan Kraft Vandet op fra

Jordbunden, at det pibler ud gjennem Bladene. Skærer man en træagtig Stamme over nær Roden, kommer der, som man let kan overbevise sig om, enten strax eller efter nogen Tids Forløb Vand ud; dette kan strømme i flere Dage og i saadan Mængde, at det tilslut indtager et flere Gange sa stort Volum som selve Roden. Dryppning fra Bladene finder især Sted, siger han, naar det bliver mørkt, og Luften affjøles, medens samtidig Jorden endnu er varm og fugtig. Rødderne er da i fuld Virksomhed, medens Jordunstningen, som ellers modarbejder Vandets Udsøndring i Draabeform, kun spiller en ubetydelig Rolle.

Om en Svovelsikke.

(Af et Aftenforedrag i Hyllested af N. Jacobsen)

J ved jo Alle, at naar man fryser paa Fingrene, kan man faa dem varme ved at gnide dem mod hverandre eller ved at slaa Armenes sammen; ligesaa, at naar jeg s. Gr. sager længe med en Sag, filer med en Fjæl eller slaar med en Hammer, saa blive disse Redskaber varme; ligesaa, at der tilveiebringes Varme ved, at Hjul dreie sig om sine Axler og altsaa gnides mod dem (— for at forminde denne Gnidning, er det jo, at man smører dem); ja J har vel hørt eller seet, at Smeden kan banke saalænge med en kold Hammer paa et koldt Stykke Jern, at dette tilsidst bliver glødende.

Hvad lære vi nu af disse og mangfoldige andre Exempler? Vi lære deraf, at Varmen vækkes ved Kræfternes Bevægelse, eller rettere sagt: Be-

vægelsen bliver til Varme. Naar altsaa s. Gr. Smeden slaar paa Jernet, laa gaar den derpaa anvendte Kraft ikke tilspilde; den viser sig blot i en ny Skikkelse, nemlig som Varme.

At det egentlig hænger saaledes sammen, have Menneskene ikke indseet saa meget længe; men at der kommer Varme frem paa denne Maade, er en gammel Erfaring, som er bleven benyttet i flere tusinde Aar. Varmeudviklingen kan stige saa høit, at der frembringes Jld. Derfor bruge de Bilde at staffe sig Jld ved at gnide to Stykker tørt Træ mod hinanden, indtil de blive glødende. Denne besværlige og langsomme Maade at staffe sig Jld paa har maaste ogsaa været brugt af Nordboerne i Oldtiden. J vor Barndom huster J jo nok, at man

hamrede Løs med Staal og Flint saalænge, indtil de smaa afredne glødende Stykker Staal — for Gnisterne ere ikke andet — sit sat Jld i Svamp, Trøske eller andet letfængeligt Stof. Nu gaar det meget lettere. Jeg stryger blot en Fyrstikke henad en ru Flade, og strax har jeg Jld. — Disse forskjellige Maader at skaffe Jld tilveie paa ere en ganske god Maalestok for Menneskenes Fremstrid i at benytte Naturens Kræfter.

Det ser ud som den simpleste Ting af Verden, at tænde saadan en Træpind, og der er maasse Ingen af Eder, der har tænkt videre ved det; men jeg skal nu vise Eder, at det giver meget Stof til Eftertanke, og det er sagtens kun de Færreste af Eder, som har vidst, hvad de egentlig foretog sig, naar de tændte en Svoolstikke. Lad os betragte denne lille haade nyttige og farlige Tingest lidt næriere! I se, at i Enden af den sidder der et mørkt Stof, høiere oppe et gult, og saa kommer først det bare Træ. Det Gule er Svool; det Mørke er et giftigt Stof, som man kalder Fosfor. Dog er det ikke rent Fosfor; thi dette ser ud næsten som hvidt Vox og er saa brændbart, at man maa opbevare det under Vand. I Luften derimod ligger det og forbrænder langsomt; deraf kommer det, at Svoolstikker ved Berøring lyse i Mørket og udsende en hvidagtig Taage. I har vel ogsaa seet, at naar jeg i Mørke stryger en Svoolstikke hen over Haanden, saa efterlader den en lysende Stribe, hvilket viser, at nu brænder Fosforet paa min Haand. Dette vil I vel neppe tro, da det ikke gjør ondt. Men det er dog sandt. Sagen hænger nemlig saadan sammen, at denne langsomme Forbrænden af Fosforet sker under en saa

lav Varmegrad, at jeg ikke kan mærke Varmen. Vil jeg have Fosforet til at brænde hurtigere og slaa ud i Flamme, saa skal der noget høiere Varme til. — Efter hvad jeg sagde Eder før, kan I forstaa, at naar jeg stryger Svoolstikken raist henad Bægen, saa frembringes der nogen Varme, og den saaledes frembragte Varme er tilstrækkelig til at sætte Fosforet i heftig Brand, saa at der kommer Lue. Men denne Lue eller Flamme er ikke varm nok til at tænde Træet; der maa en Mellemmand til, og det skal Svoollet være. Svoollet tændes nemlig temmelig let og udvikler en betydelig Varme; først denne Varme er tilstrækkelig til at tænde Træet. Saadan gaar det til. Det havde I dog vist aldrig tænkt paa!

I mene vel, at nu forstaa I da Sagen tilgavn. Saa maa jeg da sige Eder, at I forstaa endnu ikke en Smule af, hvad der egentlig sker, naar Svoolstikken brænder. For hvad vil det sige, at Noget brænder? Det vil sige, at det indgaar Forbindelse med Jlt; men hvad er da Jlt?

Den Luft, hvori vi leve, bestaar af to Stoffe, som ere blandede med hinanden, men ikke forbundne med hinanden. Disse to Stoffe kaldes Jlt og Kvælstof. Jltten er aldeles nødvendig, for at vi kunne leve; men Jltten alene vilde bringe Blodet til at løbe altfor stærkt og i det Hele virke saaledes paa os og alle levende Skabninger, at vi paa en Maade brændte op for tidligt, ligesom Brændet i en Kaffelovn, der trækker for stærkt. Derfor er Jltten saaledes spædet op med den anden Lustart, Kvælstoffet, at dette udgjør de fire Femtedele, og Jltten den ene Femtedel.

Jlt er altsaa en Lustart, som er

udbredt overalt i Naturen, hvor der er almindelig Luft. Den har en høist mærkelig og vigtig Egenkab, den nemlig, at den har en overordentlig stærk Tilbøielighed til at slutte sig til de fleste Ting.

Vi vende nu tilbage til Svovlstiften igjen. Den bestaar, som sagt, af Fosfor, Svovl og Træ. Naar den nu stryges rasst henad Bæggen, saa frembringes derved saa megen Varme, at Fosforet kan indgaa en hurtig og kraftig Forbindelse med Jften, d. e. antændes. Derved ophedes Svovlet saa stærkt, at nu kan Jften ogsaa slutte sig til det; det antændes altsaa. Endelig kommer da paa samme Maade Luften til Træet. At en Svovlstifte brænder, vil altsaa sige, at først Fosforet, derpaa Svovlet og tilsidst Træet selv indgaar en hurtig og kraftig Forbindelse med den Luftar, vi kalde Jt. En saadan Forbindelse, som jeg her taler om, kaldes en kemisk Forbindelse, og al Forbrænding er ikke andet.

Naar J nu har forstaaet, hvad jeg har sagt, saa har J noget Begreb om, hvad J gjør, naar J tænde en Svovlstifte. Men der staar en overmaade vigtig Ting tilbage, som J endnu ikke forstaa, og det er, hvad en kemisk Forbindelse er; thi at to Stoffe have indgaaet en kemisk Forbindelse, er noget aldeles Forskjelligt fra, at de ere blandede mellem hinanden. Ved at indgaa denne Forbindelse skifte nemlig Stoffene aldeles Natur og blive til noget ganske Andet. Jeg skal anføre et Par Exempler, hvoraf J selv kan se det. Der er en meget let Luftar, som heder Brint; den er brændbar; men naar den indgaar kemisk Forbindelse med den omtalte Luftar Jt, saa blive begge i Forening til Vand. — Der er en gulgrøn, giftig Luftar, som heder Klor, og et Metal, som heder Natrium; naar disse to slutte en kemisk Forbindelse, faar man det almindelige Rjætkensalt.

G a d e.

No. LIII. (Logogrif.)

Et Ord paa 11 Bogstaver. 1. 2. 3. 4. er et almindeligt Mandsnavn; 1. 5. 4. 7. er et nyttigt Husdyr; 1. 6. 10. 11. er en nyttig Fugl; 9. 8. 10. er et meget vigtigt Dyr for et af Jordens nordligste Folkeslag. Det Hele er Navnet paa et engang mægtigt Forbund.

Løsning paa Gaaden i No. 1.

No. LII: Knappenaale.

Blandinger — Nytt og Gammelt.

Safre Hjelpere. — Et engelsk Skib „Mexican“, Kapt. Julius Griffeth, kom ifølge „Göt. H. och Sjöf. Tidn.“ nylig paa Grund ud for Dnjala i Sverige. Der kom strax endel Bjergere fra Kysten samt et Bjergningsdampfskib tilstede, af hvilket Sidste den engelske Kaptein ikke vilde benytte sig, medens han engagerede Kystboerne til for 10 Pstl. at føre et Anker ud. Der blev kastet en Del af Kullasten over i Kystboernes Baade, som fik Lov til at beholde det, og da Vandstanden samtidig blev høiere, kom Skibet af Grunden. Kystboerne fik deres Betalning, men de syntes, at Skibet var for god en Prijs, til at de burde lade den gaa, og de besluttede derfor at føre det ind til Dnjala for at kunne sige, at de havde bjerget det. De gjorde strax Alvor heraf, idet de fra Bjergningsdamperen førte et Kabeltoug ombord i Skibet; men til Uheld for dem var Styrmanden dansk, og da han havde hørt deres Raadslagninger, underrettede han Kapteinen herom. Denne bød da Kystboerne at forlade Skibet, da han ikke onstede videre Hjælp af dem; i modsat Fald vilde han bruge Magt. Da Svenskerne imidlertid ikke gjorde Mine til at forlade Skibet, kaldte Kapteinen Besætningen til Hjælp, og væbnet med alle mulige Slags Vaaben gif den løs paa Svenskerne og fastede dem uden Betænkning i Sæn. Heldigvis kom Yngen farlig til Skade.

Anton Magliabecchi, der døde som Bibliothekar hos Hertugen af Toscana i en Alder af otti Aar, var saa berømt for sin Bogkudskab, at han i Almindelighed gif under Navnet „den literære Fraadsjer.“ Størstedelen af sit Liv havde han tilbragt imellem Bøger og var

saa optaget af sit Bibliothek, at han ikke brød sig om noget Andet. De eneste levende Væsener, han syntes at føle nogen Interesje for, vare hans Uderkopper. Dem lod han til at holde meget af, og ofte hørte man ham raabe til Fremmede, som han mistænkte for at besøge hans Bibliothek af Nysgjerrighed: „Træd ikke paa mine Uderkopper.“ Men mod lærde Mænd var han yderst forekommende og, skjønt han ikke spildte Tiden med at skrive selv, viste han sig ofte at være en nyttig Raadgiver for de Forfattere, som henvente sig til ham om Hjælp. Engang gif han Besøg af den lærde hollandske Professor Heymann. Denne fandt ham iblandt hans Bøger, hvis Antal var uhyre stort. Ikke blot vare flere Bærelser i første Etage i rospulde deraf, men han havde ogsaa ladet dem opstable i Gangen og paa Trapperne, ja i anden Etage vare de tilsvarende Bærelser saa fulde, at det var vanskeligt at sidde og saa godt som umuligt at gaa. Intet kunde være tarreligere end hans Diæt; et Par UG, lidt Brød og noget Vand var hans sædvanlige Kost. Heller ikke sin Dragt skjenkede han spinderlig Opmærksomhed; en smudsig Skjorte, som han gif med, saalænge den holdt, vide og lange Benklæder, en sort Vams, som rakte hom til Knæerne, og en gammel lappet Kappe var det Hele. Der findes en Medalje, som fremstiller ham siddende, omringet af Bøger paa alle Kanter, med følgende Indskrift: „For at blive vis, er det ikke nok at have læst meget, naar man læser uden Eftertanke.

Peter den Store som Smed. — Det er bekendt, at Peter Czar lærte sig flere nyttige Haandverf. I Sista, ikke

langt fra Moskau, var han i Smedelære. Adelsmændene i hans Følge maatte trække Bælgen, rage i Jlden, høre Kul, og iøvrigt gaa ham tilhaande med, hvad der behøvedes. Da han havde smedet 18 Pud (d. e. 720 Pund) Jern, gif han til Mesteren og spurgte, hvad han betalte sine Folk. „Tre Koppek Budet“, svarede Mesteren. „Godt“, sagde Peter, „saa har jeg tjent 54 Koppek.“ Mesteren sagde, at han ikke kunde betale hans Majestæt som en anden Arbejder, og vilde give ham lige saa mange Dukater. Men det vilde Peter paa ingen Maade. „Jeg har ikke arbeidet bedre end de Andre“, sagde han, „og jeg vil ikke have større Betaling end de. Giv mig, hvad der rettelig tilkommer mig. Jeg vil kjøbe mig et Par Støvler, thi de, jeg gaar med, ere rent udslidte.“ Mesteren gav ham de 54 Koppek, og Peter kjøbte sig et Par nye Støvler, som han var meget stolt af. „Disse Støvler“, sagde han, „har jeg tjent i mit Ansigtssved.“

En fransk Landmand i Landskabet

Caux havde i et Skab liggende en Sum af 900 Franks i Papirpenge, nemlig 4 Sedler paa 100 Frks. og en paa 500 Frks. En Dag, da Manden vil ty til sin lille Stat, finder han dog til sin Forbauselse kun nogle smaa Papirstumper — Musene havde søndergnavet Resten. Godsseieren raader Manden til at indsende Stumperne til Banken; men vedkommende Bankembedsmand skriver tilbage, at de ikke kunne samles, da der mangler flere Stykker; dog tilføier han den Bemærkning, at Erfaringen har godtgjort, at Musene ikke aad Seddelpapir, men at de sønderrev det for at fore sine Reder dermed; — det var derfor hensigtsmæssigt at søge efter de Steder, hvor Musene havde sin spæde Ungel. Manden lod sig ikke dette sige 2 Gange, men nedrev en gammel Mur, hvori han virkelig blandt andre Reder fandt Reden af Papirpengene. Han indsendte nu de manglende Papirstumper og fik strax sin lille Stat udbetalt i klingende Mynt.

Udgiveren vil gjerne, om fornødiges, lempe sig noget efter Abonnenter og Agenter, hvis Redelighed er ham bekjendt ved tidligere akkurat Betaling; alligevel maa han paa det Venligste opfordre alle Bladets Besynderere til at gjøre sit Muligste for at indsende Kontingenten for 1879 saa snart som muligt. De, som indsende Restance for 1878 (og ældre), ville fortjene sig Tak ved med det samme at indsende Kontingent for 1879. Lad det ikke fortryde Eder, Venner, at gjøre en liden Anstrengelse til Bedste for Bladet.

De Abonnenter, som endnu ikke have betalt sin Kontingent for 1878, bedes venligst om snarest muligt at indsende samme. De, som desuden endnu staa til Rest for 1877 (maaske endog for 1876), maa uophødelig indsende Betaling. Saa snart denne indløber, skal Kvittering blive sendt; hvis den ikke kommer inden 2 Uger efter Afsendelsen af Pengene [eller for Pacific-Staternes Vedkommende inden 4 Uger], saa skriv igjen og meld det. Send Pengene paa en betryggende Maade, saa de ikke blive borte undervejs.

Adresse: R. Thronsfen, Drammer 14, Decorah, Iowa.

Indhold: Kardoo eller Mattens Stjerne. — Teltliv i Siberien. — Hvorledes Bibelen blev oversat. — Lille Tommi og hans Fader. — Grædende Træer. — Om en Svovelskifte. — Gaade og Oplosning. — Blandinger — Nytt og Gammelt.

Iver Larsen

følger udelukkende for Kontant og handler med

DRYGOODS, NOTIONS,

Færdiggjorte Klæder,

Hatte, Huer, Støvler, Sko, Kolonialvarer, etc. etc.

Decorah - - Iowa.

For 12 Cents

sendes portofrit et Hefte, indeholdende

„To ældgamle Sange fornyede“,

nemlig *Tolvtalvisen* og *Den guldne Abc.* 5 for 50 Cts., 12 for \$1.00.

Adresse: K. Thronsfen, Dr. 14, Decorah, Iowa.

---

380 Oktavsider

med udvalgt Læsning for 60 Cents,

nemlig 12te Bind (1876 II.) af „For Hjemmet“, indeholdende Fortællingerne „Bleiedatteren“ og „De Blinde“, „Erindringer fra en Islandsfærd“, „Laura Bridgeman“, „Magdalena Schubert“, „Maria Schandorf“ og meget andet udvalgt Læsestof. Sendes portofrit for 60 Cents. Benyt denne Leilighed!

Adresse: K. Thronsfen, Dr. 14, Decorah, Iowa.

Skovstjernen

(Missionær Fjellstedts Ungdomshistorie) tilligemed meget andet interessant Læsestof (4 Hefter af „For Hjemmet“) sendes portofrit for 25 Cents.

En af de Stille i Landet, en fortælling (et Hefte af „For Hjemmet“) portofrit for 10 Cents; begge for 30 Cents.

Adresse: K. Thronsfen, Dr. 14, Decorah, Iowa.

Do Søstre.

De 4 første Hefter af „For Hjemmet“ for 1876, indeholdende: *Do Søstre*, Fortælling fra en norsk Fjeldbygd, foruden 13 større Artikler og 36 Blandinger, sendes portofrit til hvilken som helst Adresse her i Landet for 25 Cents.

Adresse: K. Thronsfen, Dr. 14, Decorah, Iowa.

E. P. Johnson,

ATTORNEY AT LAW,

Adams Block

DECORAH, IOWA.

G. T. LOMMEN,

Norsk og svensk Vice-Konsul for Staten Iowa,
udfører de til Embedet hørende Forretninger.

Post-Office Adresse Box 62, Decorah, Iowa.

ST. OLAF'S SCHOOL,

En lutherisk Høiskole for Gutter og Piger,

Northfield = = = = = Minnesjota.

Uve Terminer begynder i April, September og November. Betalingen er \$30.00 for Skoleaaret (10 Maanedes) og for en Termin i Forhold. Koft billig.

Nærmere Underretning faaes ved Henvendelse til Bestyreren

Th. N. Mohr, Northfield, Minn.

P. E. Haugen,

— Gier af —

Decorah Marble Works.

Water St. . . . DECORAH, IOWA.

Jeg tillader mig herved at gjøre Landsmænd i Winnesheit og Allamakee Countier i Iowa, samt i Fillmore, Houston, Freeborn, Goodhue og Olmstead Countier i Minnesota, og forresten i hele den nordre Del af Iowa og sydlige Minnesota, opmærksomme paa, at jeg nu er istand til at erpedere alle Ordres med kort Varsel. Jeg har sikret mig de bedste Arbeidere og kan udføre smukt og billigt Arbeide. Da jeg ogsaa har norske Stenhuggere, har Landsmænd den Fordel, at de kan faa sin Insription feilsfri, hvilket er aldeles umuligt, hvor man blot har Arbeidere af andre Nationer.

Som reisende Agent har jeg engageret Hr. Harvey Miller.

P. E. Haugen.

Enhver, som ønsker Gravstene, og ikke træffer min Agent, kan derom tilskrive mig, samt angive, hvor kostbar Sten han ønsker, og jeg skal da sende ham Tegninger med vedfoiet Pris, hvorefter han kan sende mig tilbage det Exemplar, han udvælger, tilligemed Ordre og Insription samt nærmeste Fragt-Office.

P. E. Haugen.